

Zpráva ad hoc pracovního výboru 23. zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN (Peking +5)

Kapitola I - Úvod

1. Na prvním plenárním zasedání svého 23. zasedání dne 5. června 2000 ustavilo Valné shromáždění ad hoc pracovní výbor 23. zvláštního zasedání a aklamací zvolilo paní Christinu Kapalata (Spojená republika Tanzanie) za jeho předsedkyni.
2. Ad hoc pracovní výbor se sešel třikrát, 5., 9. a 10. června 2000, vyslechl zástupce systému Spojených národů a nevládních organizací a posoudil otázky přezkoumání a vyhodnocení pokroku dosaženého v 12 kritických oblastech zájmu uvedených v Pekingské akční platformě (bod pořadu jednání č.8) a otázky dalších akcí a iniciativ směřujících k překonání překážek při provádění Pekingské akční platformy (bod pořadu jednání č. 9).
3. Na svém prvním zasedání dne 5. června zvolil ad hoc pracovní výbor aklamací tyto své místopředsedy: Aicha Afifi (Maroko), Asith Bhattacharjee (Indie), Patricia Flor (Německo), Misako Kaji (Japonsko), Sonja R. Leonce-Carryl (St. Lucia), Monica Martínez (Ekvádor), Kirsten Mlačak (Kanada), Rasa Ostrauskaitė (Litva) a Dubravka Šimonović (Chorvatsko). Ad hoc výbor dále rozhodl, že paní Martínez bude také zpravodajkou.
4. V souvislosti s posouzením bodů pořadu jednání č.8 a 9 byla ad hoc pracovnímu výboru předložena zpráva Komise pro postavení žen, která působila jako přípravný výbor pro 23. Zvláštní zasedání Valného shromáždění, které se sešlo pod názvem "Ženy 2000: genderová rovnost, rozvoj a mír pro 21. století" na svém třetím a obnoveném třetím zasedání (A/S-23/2 a Add. 1 a 2 (Parts I-IV a IV/Corr.1)).
5. Na první schůzi přednesla předsedkyně projev.
6. K ad hoc výboru promluvil též zvláštní poradce generálního tajemníka pro genderové otázky a povznesení žen.
7. Na stejné schůzi vystoupil v zastoupení jihoafrické komunity pro rozvoj zástupce státu Mauricius.
8. Na první schůzi rovněž vystoupili výkonný ředitel společného programu Spojených národů pro HIV/AIDS, regionální manažer Světového potravinového programu, ředitel Mezinárodního výzkumného a výcvikového institutu pro posílení postavení žen, zástupce Úřadu pro kontrolu drog a prevenci kriminality se sídlem v New Yorku a náměstek výkonného tajemníka Hospodářské a sociální komise pro západní Asii.
9. Na stejném zasedání přednesli svá vystoupení ředitel odboru lidských zdrojů Mezinárodního měnového fondu, pomocník generálního ředitele Organizace Spojených národů pro výživu a zemědělství, zvláštní zástupce generálního ředitele Mezinárodní organizace práce a pomocník generálního ředitele Organizace Spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu.
10. Na stejném zasedání vystoupila také zástupkyně Celoidické konference žen, což je nevládní organizace s poradním hlasem u Hospodářské a sociální rady OSN, která mluvila v zastoupení několika nevládních organizací.
11. Na druhém zasedání 9. června vystoupili generální ředitel Světové zdravotnické organizace, vysoký komisař Spojených národů pro lidská práva, výkonný tajemník Hospodářské komise pro Evropu a zástupci Světové banky, Úřadu vysokého komisaře Spojených národů pro uprchlíky a Mezinárodního fondu pro rozvoj zemědělství.
12. Zazněla rovněž vystoupení zástupců následujících nevládních organizací akreditovaných u Zvláštního zasedání: Výbor pro otázky násilí vůči ženám; Výbor pro

otázky žen v beznadějně situaci; Hlídka žen Asie a Pacifiku; Výbor pro média; NGO výbor pro duševní zdraví, mezinárodní síť dívek a světovou vizi; Výzkumná agentie pro informování a výcvik žen; Mezinárodní agentie žen pro spoléhání se na sebe sama; Soroptimist International (jménem několika nevládních organizací); Světové sdružení komunální rozhlasové vysílání; a Síť pro rozvoj afrických žen. (Originální názvy organizací v angličtině a francouzštině jsou ve výše citovaném dokumentu).

Kapitola II - Kroky podniknuté ad hoc pracovním výborem

1. Na svém třetím zasedání 10. června posoudil ad hoc pracovní výbor návrh své zprávy (A/S-23/AC.1/L.1 a Add.1-42) a dva návrhy rezolucí, které předložila předsedkyně v dokumentu A/S-23/AC.1/L.2.
2. Vystoupili zástupci následujících států: Honduras, Kolumbie (rovněž jménem Bolívie, Brazílie, Chile, Kostariky, Ekvádoru, El Salvadoru, Guatemaly, Mexika, Paraguaye, Peru, Uruguaye a Venezuely), Gabon, Kuba, Mauretánie, Nigérie (rovněž jménem členských států Spojených národů, které jsou členy skupiny 77 a Číny), Libyjská arabská Jamahiriya, Islámská republika Irán, Nikaragua, Sudán, Kuvajt, Spojené arabské emiráty, Kanada (jménem JUSCANZ), Argentina, Irák, Bangladěš, a Saudská Arábie.
3. Ad hoc pracovní výbor potom přijal svou zprávu a doporučil, aby Valné shromáždění přijalo dva připojené návrhy rezolucí, k nimž jsou připojeny texty s názvem "Politická deklarace" a "Další akce a iniciativy k provádění Pekingské deklarace a Akční platformy" (viz odstavec 16 níže).

Kapitola III - Doporučení ad hoc pracovního výboru

Ad hoc pracovní výbor doporučuje Valnému shromáždění, aby přijalo následující návrhy rezolucí:

Návrh rezoluce I Politická deklarace

Valné shromáždění přijímá politickou deklaraci připojenou k této rezoluci.

Příloha I - Politická deklarace

My, vlády účastníci se Zvláštního zasedání Valného shromáždění Spojených národů,

1. *Znovu potvrzujeme* svůj závazek k záměrům a cílům obsaženým v Pekingské deklaraci¹⁾ a Akční platformě²⁾, které byly přijaty v roce 1995 na 4. Světové konferenci o ženách, a v dlouhodobých strategiích z Nairobi pro posílení postavení žen³⁾ do roku 2000, kterými kulminovala dekáda žen Spojených národů, 1976 až 1985;
2. *Rovněž potvrzujeme* svůj závazek k provádění 12 kritických oblastí z Pekingské akční platformy, kterými jsou ženy a chudoba, vzdělávání a výcvik žen, ženy a zdraví, násilí páchané na ženách, ženy a ozbrojené konflikty, ženy a hospodářství, ženy v mocenském postavení a při rozhodování, institucionální mechanismy na podporu žen, lidská práva žen, ženy a sdělovací prostředky, ženy a životní prostředí, dítě rodu ženského/děvčátka; a požadujeme provádění dohodnutých závěrů a rezolucí přijatých Komisí pro postavení žen při projednávání toho, co následovalo po 4. světové konferenci o ženách;

3. *Uznáváme*, že máme primární odpovědnost za plné provádění dlouhodobých strategií pro posílení postavení žen, Pekingské akční platformy a všech relevantních závazků na podporu žen a v této souvislosti vyzýváme k pokračující mezinárodní spolupráci, včetně opětovného závazku k úsilí splnit co nejdříve dosud nedosažený mezinárodně dohodnutý úkol věnovat 0,7% hrubého národního produktu vyspělých zemí na celkovou oficiální rozvojovou pomoc;
4. *Vítáme* do této chvíle dosažený pokrok ke genderové rovnosti a pokrok při provádění Pekingské akční platformy a znovu potvrzujeme svůj závazek urychlit dosažení univerzální ratifikace Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen⁴⁾ a v tomto ohledu uznáváme úsilí uskutečňované na všech vládních úrovních, v systému Spojených národů a v mezivládních a v jiných mezinárodních a regionálních organizacích a naléháme na pokračující úsilí směřující k plnému provedení Pekingské akční platformy;
5. *Uznáváme* roli a příspěvek občanské společnosti, zejména nevládních organizací a organizací žen, při provádění Pekingské akční platformy a vybízíme k jejich účasti na dalším provádění a hodnocení tohoto procesu;
6. *Zdůrazňujeme*, že se musí zapojit muži a spolu s ženami převzít plnou odpovědnost za prosazení genderové rovnosti;
7. *Znovu potvrzujeme* důležitost genderového mainstreamingu do procesu, kterým se provádějí výsledky všech ostatních velkých konferencí a summitů Spojených národů, a potřebu, aby vlády, regionální organizace a všechny orgány a organizace systému Spojených národů v rámci svého mandátu sledovaly a prováděly přijaté závěry;

My vlády, na počátku nového tisíciletí,

8. *Znovu potvrzujeme* svůj závazek k překonávání překážek stojících v cestě provádění Pekingské akční platformy a Výhledových strategií z Nairobi a k posílení a zabezpečení příznivého národního a mezinárodního prostředí a k dosažení tohoto cíle se zavazujeme přijmout další opatření k zajištění jejich plného a urychleného provádění, mj. pomocí prosazování a ochrany všech lidských práv a základních svobod, genderového mainstreamingu ve všech politikách a programech a pomocí podpory a posílení plné účasti a postavení žen a vyzýváme ke zvýšené mezinárodní spolupráci s cílem dosáhnout plného provádění Pekingské akční platformy;
9. *Shodli jsme se* na dalším posouzení provádění Pekingské akční platformy všemi zúčastněnými stranami v roce 2005 s cílem, 10 let po přijetí Pekingské akční platformy a 20 let po přijetí Výhledových strategií z Nairobi, posoudit dosažený pokrok a zvážit případné nové iniciativy;
10. *Slibujeme*, že zajistíme vybudování takových společností, v kterých budou ženy i muži spolupracovat na vývoji světa, v němž se bude každý člověk moci těšit z rovnosti, rozvoje a míru v 21. století.

A/S-23/10/Rev.1 (SUPPL.NO.3)

Návrh rezoluce II

Další akce a iniciativy k provedení Pekingské deklarace a Akční platformy

Valné shromáždění přijímá další akce a iniciativy k provedení Pekingské deklarace⁵⁾ a Akční platformy⁶⁾ připojené k této rezoluci.

Příloha II - Další akce a iniciativy k provedení Pekingské deklarace a akční platformy

1. Vlády, které se shromáždily na Zvláštním zasedání Valného shromáždění znovu potvrdily svůj závazek k záměrům a cílům obsaženým v Pekingské deklaraci a Akční platformě přijatým na 4. Světové konferenci o ženách v roce 1995, tak jak jsou obsaženy ve zprávě z konference. Pekingská deklarace a Akční platforma stanovily cíle genderové rovnosti, rozvoje a míru a vypracovaly program na podporu žen. Vlády posoudily a zhodnotily dosažený pokrok a identifikovaly překážky a současné výzvy při provádění Akční platformy. Usoudily, že cíle a závazky přijaté v Akční platformě nebyly plně provedeny a dosaženy a shodly se na dalších akcích a iniciativách na místní, národní, regionální a mezinárodní úrovni k urychlení jejich provádění a k zajištění, aby závazky ke genderové rovnosti, rozvoji a míru byly plně realizovány.
2. Pekingská akční platforma identifikovala 12 kritických oblastí pro prioritní akce na podporu žen a ke zvýšení jejich pravomocí. Komise pro postavení žen posoudila pokrok dosažený v každé z těchto 12 kritických oblastí vzbuzujících obavy a od roku 1996 přijímala závěry a doporučení pro jejich urychlené provádění. Akční platforma spolu s těmito závěry a doporučeními vytváří základnu pro další pokrok směrem k dosažení rovnosti žen, rozvoje a míru v 21. století.
3. Cílem Akční platformy, která je v plném souladu s Chartou Spojených národů a mezinárodním právem, je posílit postavení žen. Pro posílení postavení žen je nezbytná úplná realizace všech lidských práv a základních svobod všech žen. I když je třeba mít na zřeteli důležitost národních a regionálních odlišností a různých historických, kulturních a náboženských podmínek, je povinností států, bez ohledu na jejich politické, ekonomické a kulturní systémy, prosazovat a chránit všechna lidská práva a základní svobody. Provádění Platformy buď pomocí zákonodárství, nebo formulací strategií, politik, programů a rozvojových priorit, je suverénní odpovědností každého státu, v souladu s všemi lidskými právy a základními svobodami a význam a plné respektování různých náboženských a etických hodnot, kulturního zázemí a filozofických názorů jednotlivců a jejich komunit by měly přispět k tomu, aby ženy mohly plně využívat svých lidských práv a aby bylo dosaženo rovnosti, rozvoje a míru.
4. Akční platforma zdůrazňuje, že ženy sdílejí společné obavy, které je možné řešit budou-li pracovat společně a v partnerství s muži ke společnému cíli genderové rovnosti na celém světě. Respektuje a cení si plné různorodosti poměrů a podmínek žen a uznává, že některé ženy mají zvláštní překážky při zlepšení svého postavení.
5. Akční platforma uznává, že ženy se potýkají s překážkami na cestě k plné rovnosti a ke zlepšení svého postavení vzhledem k takovým faktorům, jako je jejich rasa, věk, jazyk, etnický původ, kultura, náboženství nebo zdravotní postižení, nebo protože jde o domorodé ženy nebo že mají jiný statut. Mnohé ženy narážejí na specifické překážky spojené s jejich postavením v rodině, zejména jde-li o osamělé matky; a vzhledem k jejich sociálně ekonomickému postavení, například životním podmínkám ve venkovských oblastech, izolovaných nebo zbídačelých oblastech. Další překážky existují pro ženy se statutem uprchlíka, jiné ženy v cizím prostředí včetně přesídlenců ve vlastní zemi, jakož i ženy, jejichž zábrany souvisejí s přistěhovááním nebo migrací včetně migrace za prací. Mnohé ženy jsou také významně postiženy přírodními katastrofami, vážnými a infekčními nemocemi a různými formami násilí vůči ženám.

Dosažené úspěchy a překážky při provádění 12 kritických oblastí Akční platformy

6. Dosažené úspěchy a překážky je třeba posoudit ve vztahu k závazkům přijatým v Pekingské akční platformě a jejím 12 kritickým oblastem, zejména podle přijatých

opatření a dosažených výsledků uvedených v národních zprávách a také s přihlédnutím ke zprávám generálního tajemníka a výsledkům, závěrům a dohodám dosaženým na pěti regionálních zasedáních uspořádaných pro přípravu Zvláštního zasedání Valného shromáždění a k dalším relevantním pramenům. Takové posouzení ukazuje, že i když je možné identifikovat významný pozitivní vývoj, překážky zůstávají a stále existuje potřeba dále provádět cíle a závazky přijaté v Pekingu. Shrnutí dosažených úspěchů a přetrvávajících nebo nových překážek může proto představovat globální rámec pro identifikaci dalších akcí a iniciativ s cílem překonat překážky a dosáhnout plného a urychleného provádění Akční platformy na všech úrovních a ve všech oblastech.

A. Ženy a chudoba

7. Dosažené úspěchy. Podstatného úspěchu bylo dosaženo ve zvýšeném rozpoznání genderové dimenze ve výskytu chudoby a ve zjištění, že genderová rovnost je jedním z faktorů majících zvláštní důležitost pro vymýcení chudoby, zejména ve vztahu k feminizaci chudoby. Bylo vyvinuto úsilí k integraci genderové perspektivy do politik a vládních programů zaměřených na odstranění chudoby a uskutečnila se spolupráce s nevládními organizacemi. Rovněž multilaterální, mezinárodní a regionální finanční instituce věnují zvýšenou pozornost začleňování genderové perspektivy do svých politik. Bylo dosaženo pokroku při sledování dvoucestného přístupu na podporu zaměstnanosti a aktivit přinášejících příjem ženám a zjednávajících jim dosažitelnost základních sociálních služeb, včetně služeb v oblasti vzdělávání a zdravotnictví. Objevily se mikroúvěry a ostatní finanční nástroje pro ženy a osvědčily se jako úspěšná strategie pro posílení jejich ekonomického postavení a tyto instrumenty rozšířily ekonomické příležitosti pro některé ženy žijící v chudobě, zejména ve venkovských oblastech. Výzkum zvýšil porozumění rozdílným účinkům chudoby na ženy a muže a byly vyvinuty nástroje pomáhající při tomto posouzení.
8. Překážky. K rozšiřování ekonomických nerovností mezi ženami a muži přispěly mnohé překážky, například nerovnost v odměňování, nezaměstnanost a prohlubující se úroveň chudoby nejvíce zranitelných a marginalizovaných skupin. Břemeno zadlužení, nadměrné výdaje na zbrojení neúměrné požadavkům na národní bezpečnost, jednostranná donucovací opatření neslučitelná s mezinárodním právem a Chartou Spojených národů, ozbrojené konflikty, cizí okupace, terorismus, nízká úroveň oficiální rozvojové pomoci a neplnění závazků států snažit se naplnit dosud nedosaženou mezinárodně dohodnutou úroveň 0,7% hrubého národního produktu vyspělých zemí pro celkovou oficiální rozvojovou pomoc a 0,15% až 0,2% pro nejméně rozvinuté země, jakož i neefektivní využívání zdrojů, to vše mezi dalšími faktory může být na překážku národnímu úsilí o potírání chudoby. Kromě toho, genderové nerovnosti a disparity ve sdílení ekonomické moci, nerovné rozdělení neodměňované práce mezi ženami a muži, nedostatečná technologická a finanční podpora podnikání žen, nerovný přístup ke kapitálu a jeho kontrole, zejména k půdě a úvěru a nerovný přístup na trhu práce, jakož i všechny škodlivé tradiční a zvykové praktiky, omezovaly možnosti žen v získání větších pravomocí a prohlubovaly feminizaci chudoby. Zásadní restrukturalizace ekonomik provedená v zemích s transformující se ekonomikou přivodila nedostatek prostředků pro programy na vymýcení chudoby zaměřené na posílení postavení žen.

B. Vzdělávání a výcvik žen

9. Dosažené úspěchy. Zvyšuje se celkové povědomí, že vzdělávání je jedním z nejcennějších prostředků k dosažení genderové rovnosti a ke posílení postavení žen. Bylo dosaženo pokroku ve vzdělávání žen a dívek na všech úrovních, zejména tam, kde existovalo odpovídající politické úsilí a byly přiděleny dostatečné zdroje. Ve všech oblastech byla přijata opatření k zahájení alternativních systémů pro vzdělávání a výcvik vhodných pro ženy a dívky z domorodých komunit a jiných znevýhodněných nebo marginalizovaných skupin s cílem vybízet je ke studiu v různých oborech, zejména v netradičních studijních oborech a také opatření k odstranění předsudků vůči oběma pohlavím na školách a v odborném výcviku.
10. Překážky. V některých zemích se úsilí o odstranění negramotnosti a posílení základního vzdělání mezi ženami a dívkami a o zlepšení jejich přístupu ke všem úrovním a typům vzdělávání setkalo s překážkami v nedostatku zdrojů a nepostačující politické vůle a odhodlání zlepšovat školskou infrastrukturu a zahájit reformy vzdělávání. Dalšími překážkami byly přetrvávající předsudky a diskriminace na základě pohlaví, týkající se i výcviku učitelů; genderově založené stereotypy v povoláních promítající se do výuky ve školách, institucích dalšího vzdělávání a v komunitách; nedostatek zařízení péče o dítě; přetrvávající používání takových stereotypů v materiálech pro výuku; a nedostatečná pozornost k vazbě mezi studiem žen na vysokých školách a dynamikou trhu práce. Vzdálené umístění některých komunit a v některých případech nedostatečné odměňování a výhody způsobily, že bylo nesnadné získat a udržet profesionální učitele a mohlo to způsobit nižší kvalitu vzdělávání. Navíc v řadě zemí přispěly ekonomické a sociální bariéry a nedostatky v infrastruktuře, jakož i tradiční diskriminační postupy, k nižší účasti dívek na školní docházce a k jejich nižšímu podílu v počtu těch, kteří dosáhli základního vzdělání. V některých rozvojových zemích bylo dosaženo malého pokroku při odstraňování negramotnosti, což zhoršilo nerovné postavení žen v ekonomických, společenských a politických úrovních. V některých z těchto zemí nevhodný typ a provádění politiky strukturálního přizpůsobení mělo zvláště závažný negativní dopad na oblast vzdělávání, protože v jejich důsledku se snížily investice do školské infrastruktury.

C. Ženy a zdraví

11. Dosažené úspěchy. Došlo k realizaci programů zvyšujících vytváření povědomí u politických činitelů i koncepčních pracovníků o potřebě zdravotnických programů, které pokrývají všechny aspekty zdraví žen v celém průběhu jejich životního cyklu. Tyto programy přispěly v četných zemích ke zvyšování střední délky života. Lze konstatovat: zvýšenou pozornost k vysokým mírám úmrtnosti u žen a dívek v důsledku malárie, tuberkulózy, nemocí přenášených vodou, nakažlivých nemocí, průjmových onemocnění a nemocí z nedostatku výživy; zvýšenou pozornost sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví a reprodukčním právům žen, jak jsou uvedena v odstavcích 94 a 95 Akční platformy, jakož i v některých zemích zvýšenou pozornost k provádění odstavce 96 Akční platformy; zvýšenou znalost o plánování rodičovství a používání antikoncepčních metod, jakož i zvýšené povědomí mužů o jejich odpovědnosti v plánování rodičovství, antikoncepčních metodách a jejich používání; zvýšenou pozornost k sexuálně přenosným infekcím, včetně poruch imunity a viru lidské imunodeficiency/ syndromu získaného selhání imunity (HIV/AIDS) u žen a dívek a metod ochrany proti těmto nemocím; zvýšenou pozornost věnovanou kojení, výživě, zdraví kojenců a matek; zohledňování genderové perspektivy ve zdravotnictví a v vzdělávacích a fyzických aktivitách týkajících se zdravotnictví a preventivních a rehabilitačních programů pro obě pohlaví zaměřených na zneužívání omamných

a toxických látek, včetně tabáku, drog a alkoholu; zvýšenou pozornost mentálnímu zdraví žen, zdravotním podmínkám při práci, úvahám týkajícím se životního prostředí a rozpoznání specifických zdravotních potřeb starších žen. Valné shromáždění posoudilo na svém 21. zasedání konaném v New Yorku od 30. června do 2. července 1999 dosažené úspěchy a přijalo klíčové akce⁷⁾ v oblasti zdraví žen pro další provádění Akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji (ICPD)⁸⁾.

12. Překážky. Celosvětově se zvětšuje a zůstává nepřijatelnou propast mezi bohatými a chudými zeměmi i uvnitř těchto zemí pokud jde o kojeneckou úmrtnost, úmrtnost a nemocnost matek, jakož i pokud jde o opatření zaměřená na zdraví žen a matek mající na zřeteli jejich zvláštní zranitelnost k sexuálně přenosným infekcím, včetně viru lidské imunodeficiency/syndromu získaného selhání imunity a jiným sexuálním problémům a problémům reprodukčního zdraví, spolu s endemickými, infekčními a přenosnými nemocemi, jako jsou malárie, tuberkulóza, průjmová a vodou přenosná onemocnění a chronická nenakažlivá onemocnění. V některých zemích se stává mnoho žen a dívek obětmi těchto nenakažlivých chorob spolu s onemocněními srdce a plic, vysokým krevním tlakem a degenerativními nemocemi jsou stále hlavní příčinou úmrtnosti a nemocnosti žen. Přes pokrok dosažený v některých zemích zůstávají míry úmrtnosti a nemocnosti rodiček nepřijatelně vysoké. Investice do základní péče o rodičky je v mnohých zemích stále nedostatečná. Na překážku je absence holistického přístupu ke zdraví a zdravotní péči o ženy a dívky, který by byl založen na právu žen na využívání nejvyššího dosažitelného standardu tělesného a duševního zdraví v průběhu celého životního cyklu. Některé ženy se stále setkávají s překážkami při uplatňování svého práva na využívání nejvyššího dosažitelného standardu tělesného a duševního zdraví. Holistickému přístupu stále brání i převážné zaměření zdravotnických systémů na léčení nemocí, místo toho, aby se soustředily na udržení optimálního zdraví. V některých zemích lze také pozorovat nedostatečnou pozornost roli sociálních a ekonomických prvků, které jsou pro zdraví určující. Ženy v rozvojových, ale i vyspělých zemích trpí nedostatkem přístupu k čisté vodě, nedostatečnou výživou, chybí bezpečné sanitární systémy, genderově specifický zdravotnický výzkum a technologie. Nedostatečné je i poskytování genderově senzitivních informací o zdraví a o zdravotní péči a nedostatky jsou i v zdravotní péči a zdravotních službách, včetně takových, které mají vazbu na environmentální rizika a ohrožení zdraví při práci. Kapacitu mnohých rozvojových zemí poskytovat a rozšiřovat poskytování kvalitní péče o zdraví negativně ovlivňuje nedostatečný rozvoj. Nedostatek finančních a lidských zdrojů, zejména v rozvojových zemích a také restrukturalizace sektoru zdravotnictví a/nebo v některých případech zvětšující se trend k privatizaci zdravotnických systémů, měly za následek špatnou kvalitu, snížení objemu zdravotnických služeb a jejich nedostatečnost a tento vývoj také způsobil nedostatek pozornosti ke zdraví nejvíce zranitelných skupin žen. Zdraví žen rovněž ohrožují takové překážky, jako jsou nerovné mocenské vztahy mezi muži a ženami, ve kterých ženy často nemají dostatek moci, aby si prosadily bezpečný a odpovědný sex, a jako je nedostatečná komunikace a porozumění mezi muži a ženami pro zdravotní potřeby žen. Tyto překážky zejména zvyšují jejich ohrožení sexuálně přenosnými infekcemi, včetně HIV/AIDS a negativně ovlivňují přístup žen k zdravotní péči a výchově, zejména pokud jde o prevenci. Dospívající mládež, zejména dospívající dívky stále mají nedostatečný přístup k informacím a službám týkajícím se sexuálního a reprodukčního zdraví. S ženami, které využívají zdravotní péči, se často nezachází s respektem a není jim zaručeno soukromí ani důvěrnost. Nedostávají také plné informace o existujících dostupných službách. V některých případech zdravotní služby a zdravotničtí pracovníci nepostupují při poskytování služeb ženám v souladu

s lidskými právy a etickými a profesionálními genderově senzitivními standardy a nezajišťují si také odpovědný, dobrovolný a informovaný souhlas. Nadále přetrvává nedostatek informací o všeobecně dostupných a odpovídajících kvalitních službách základní zdravotní péče a přístupu k nim, včetně informací o sexuální a reprodukční zdravotní péči. Nedostatečná pozornost se věnuje péči v mateřství a naléhavým porodnickým službám, velké nedostatky jsou v prevenci, prohlídkách a léčení rakoviny prsu, děložního čípku a vaječníků v léčení osteoporózy. Stále neuspokojivé je testování a vývoj nových prostředků antikoncepce pro muže. I když v některých zemích byla přijata určitá opatření, opatření obsažená v odstavcích 106(j) a 106(k) Akční platformy týkající se problematiky nebezpečí potratů a potřeby snížit potřebu uchýlit se k potratu se dosud plně neprovádějí. Zvyšující se výskyt kouření mezi ženami, zejména mladými ženami, zvýšil riziko onemocnění rakovinou a jinými závažnými nemocemi, jakož i genderově specifická rizika způsobená tabákem a tabákovým kouřem v prostředí.

D. Násilí páchané na ženách

13. Dosažené úspěchy. Široce se uznává, že násilí na ženách a dívkách, ať již k němu dochází ve veřejném životě nebo v soukromí, je záležitost lidských práv. Uznává se rovněž, že násilí vůči ženám, ať již se ho dopouští nebo k němu mlčky přihlíží stát nebo jeho orgány, představuje porušování lidských práv. Uznává se také, že státy mají povinnost starat se řádně o prevenci, vyšetřovat a trestat případy násilí, ať již jde o akty násilí páchané orgány státu nebo soukromými osobami, a poskytovat ochranu obětem násilí. Zvýšilo se porozumění problematice násilí na ženách a dívkách, včetně domácího násilí, a závazek k jeho prevenci a potírání. Proti tomuto násilí, které narušuje a zhoršuje nebo zamezuje využívání lidských práv a základních svobod se postupuje zejména zlepšením právních předpisů a pomocí politik a programů. Vlády začaly s reformami politik a vytvořily mechanismy k boji proti násilí, například meziministerské komise, směrnice a protokoly, národní, multidisciplinární a koordinované programy. Některé vlády také přijaly nebo reformovaly zákony na ochranu žen a dívek před jakýmkoli formami násilí a zákony na stíhání pachatelů. Na všech úrovních se zvyšuje porozumění tomu, že všechny formy násilí na ženách vážně ohrožují jejich zdraví. Při řešení těchto problémů se pokládá za velmi významnou úloha poskytovatelů zdravotní péče. Určitého pokroku bylo dosaženo v poskytování služeb ženám a dětem, které se staly oběťmi násilí. Jde o právní služby, azylové domy, zvláštní zdravotní služby a poradenství, horké linky a zvláště vyškolené jednotky policie. Prosazuje se školení pracovníků v oblasti vynucení zákona, soudců, poskytovatelů zdravotní péče a pracovníků sociální péče. Byly vypracovány výcvikové materiály pro ženy a zahájeny kampaně pro veřejnost a probíhá výzkum základních příčin násilí. Zvyšuje se počet výzkumných a studijních prací o genderových rolích, zejména o rolích mužů a chlapců v různých situacích a ve všech formách násilí na ženách. Studují se důsledky na děti, které vyrůstají v rodinách, v nichž dochází k násilí. V oblasti prevence násilí na ženách bylo dosaženo dobrých výsledků spoluprací mezi vládními a nevládními organizacemi. Aktivní podpora občanské společnosti, zejména organizací žen a nevládních organizací, sehrála důležitou úlohu mimo jiné při provádění kampaní ke zvyšování povědomí a poskytování podpůrných služeb ženám, které se staly oběťmi násilí. Národní, regionální a mezinárodní politické podpory se dostalo úsilí o vymýcení škodlivých tradičních praktik, například mrzačení ženských pohlavních orgánů, které představují jednu z forem násilí na ženách. Mnohé vlády zahájily výchovné a informativní

programy a učinily legislativní opatření tyto praktiky. Navíc na podporu tohoto úsilí Populační fond Spojených národů jmenoval zvláštního velvyslance pro odstranění praxe mrzačení ženských pohlavních orgánů.

14. **Překážky.** Ženy jsou nadále obětí různých forem násilí. Úsilí o odstranění násilí na ženách a dívkách brání nedostatečné porozumění základních příčin jednotlivých forem násilí. Nadále existuje nedostatek komplexních programů zabývajících se pachateli násilí, včetně takových programů, které by jim pomohly řešit jejich problémy bez násilí tam, kde je to možné. Informované politice a vypracování analýz brání také nedostatek informací o výskytu násilí. Podřízené postavení žen ve společnosti zesilují diskriminační společenské a kulturní postoje a ekonomické nerovnosti. To činí ženy a dívky zranitelnými vůči četným formám násilí, například vůči fyzickému, sexuálnímu a psychologickému násilí v rodinách, které zahrnuje bití, sexuální zneužívání dívek pracujících v domácnosti, násilí spojené s věnem, znásilnění v manželství, mrzačení ženských pohlavních orgánů a jiné tradiční praktiky, které ubližují ženám, nemanželské násilí a násilí spojených s vykořisťováním. V mnohých zemích funguje jen ve velmi omezené míře koordinovaný multidisciplinární přístup, který by měl zahrnovat systém zdravotní péče, pracoviště, média, školský systém a také justiční systém. Domácí násilí, včetně sexuálního násilí v manželství se stále v mnohých zemích považuje za soukromou záležitost. Stále existuje nedostatečné povědomí o následcích domácího násilí, o tom jak mu předcházet a o právech jeho obětí. V mnohých zemích je úroveň právních a legislativních opatření velmi slabá, zejména v oblasti trestního práva, které by mělo důsledně postihovat různé formy násilí na ženách a dívkách, včetně domácího násilí a dětské pornografie, a přispívat k odstranění těchto jevů. Strategie prevence jsou také většinou roztříštěné a retroaktivní a k této problematice je nedostatek programů. Jsme také svědky toho, že v některých zemích vznikají problémy s využíváním nových informačních a komunikačních technologií pro obchodování ženami a dětmi pro účely všech forem ekonomického a sexuálního vykořisťování.

E. Ženy a ozbrojené konflikty

15. **Dosažené úspěchy.** Lidé si stále více uvědomují, že ozbrojené konflikty mají různý destruktivní účinek na ženy a na muže a že je důležitý genderově senzitivní přístup při aplikaci mezinárodního práva v oblasti lidských práv a mezinárodního humanitárního práva. Na národní i mezinárodní úrovni byly podniknuty kroky směřující k vypořádání se s různými formami zneužívání žen a věnuje se zvýšená pozornost tomu, aby se skoncovalo z beztrestností za zločiny na ženách v situacích ozbrojeného konfliktu. Důležitým příspěvkem v boji proti násilí na ženách v souvislosti s ozbrojenými konflikty byla práce trestních tribunálů v bývalé Jugoslávii a Rwandě. Historický význam má rovněž přijetí římského statutu Mezinárodního trestního soudu⁹⁾, který stanoví, že znásilnění, sexuální otroctví, vynucená prostituce, vynucené těhotenství, nucená sterilizace a jiné formy sexuálního násilí jsou válečným zločinem, pokud jsou spáchány v souvislosti s ozbrojeným konfliktem a také, za určitých definovaných okolností, zločinem proti lidstvu. Stále více se uznává příspěvek žen k nastolení míru, zachování míru a řešení konfliktů. Bylo zahájeno školení a výchova k nenásilnému řešení konfliktů. Bylo dosaženo pokroku v rozšiřování a provádění směrnic týkajících se ochrany uprchlých žen a řešení potřeb žen, které přišly o domov. V některých zemích byla přijata genderově založená persekuce jako základ pro udělení statutu uprchlíka. Vlády, mezinárodní společenství a mezinárodní organizace, zejména Spojené národy uznávají, že ženy a muži prožívají humanitární katastrofy různým

způsobem a existuje potřeba komplexnější podpory uprchlých žen a žen zbavených domova, včetně takových, které trpěly různými formami zneužití, aby se jim zajistil rovný přístup k dostatečné výživě, čisté vodě, bezpečným sanitárním podmínkám, přístřeší, vzdělávání, sociálním a zdravotním službám, včetně reprodukčních zdravotních služeb a péče v mateřství. Rozšiřuje se uznání potřeby integrovat genderovou perspektivu do plánování, návrhu a provádění humanitární pomoci a poskytovat k tomu postačující zdroje. Humanitární podpůrné organizace a občanská společnost, včetně nevládních organizací, sehrávají v stále větší míře důležitou roli v poskytování podpůrné pomoci a rovněž, tam kde je to vhodné, v návrzích této pomoci a provádění programů na řešení potřeb žen a dívek, včetně uprchlých žen a žen zbavených domova a dívek v situacích humanitární nouze a situacích ozbrojených konfliktů a po jejich skončení.

16. **Překážky.** Mír je nedělitelně spjat s rovností mezi muži a ženami a rozvojem. Ozbrojené a jiné typy konfliktů, války a agrese, cizí okupace, koloniální nebo jiné nepřátelské ovládání, a také terorismus, stále vytvářejí vážné překážky ke zlepšení postavení žen. Zvláště tíživý dopad na genderovou rovnost a lidská práva žen mají útoky ze strany příslušníků složek státu a/nebo nestátních aktérů na civilisty, včetně žen a dětí, vyhánění lidí z domovů a najímání dětí k vojenské službě v rozporu s národními zákony a mezinárodním právem. Ozbrojené konflikty vytvářejí nebo rozmnožují již tak vysoký počet domácností vedených ženami, které v mnohých případech žijí v chudobě. Vážné překážky způsobuje i podzastoupení žen na všech úrovních na místech, kde se rozhoduje o ženách, jako jsou například zvláštní vyslanci nebo zvláštní zástupci generálního tajemníka pro nastolení míru, řešení konfliktů, urovnání a rekonstrukci po skončení konfliktů, jakož i nedostatečné povědomí k otázkám genderové rovnosti v těchto oblastech. Nedostatkem bylo nepřidělování dostatečných zdrojů a nesprávné rozdělování zdrojů, což vedlo k neschopnosti řešit potřeby zvyšujícího se počtu uprchlíků, kterými jsou většinou ženy a děti, zejména v rozvojových zemích, do nichž se uchylují velké počty uprchlíků; mezinárodní pomoc nedržela krok se zvyšujícími se počty uprchlíků. Rostoucí počet osob zbavených domova uvnitř zemí, většinou žen a dětí, a uspokojování jejich potřeb nadále představuje velké břemeno pro postižené země a jejich zdroje. Problémem zůstává také nedostatečný výcvik personálu, který se stará o potřeby žen v situacích ozbrojených konfliktů nebo o uprchlíky. Je také málo specifických programů pro zhojení traumatu žen a pro výcvik potřebných dovedností.
17. Vezmou-li se v úvahu skutečné národní potřeby bezpečnosti, pak nadměrné výdaje na zbrojení, včetně globálních výdajů na zbrojení, obchod se zbraněmi a investice do výroby zbraní směřují možnou alokaci finančních prostředků do jiných oblastí než je sociální a ekonomický rozvoj, a odnímají je zejména z programů na podporu žen. V několika zemích měly ekonomické sankce nepříznivé sociální a humanitární důsledky na civilní obyvatelstvo, zejména na ženy a děti.
18. V několika zemích mají na zlepšování postavení žen nepříznivý vliv jednostranná opatření, která nejsou v souladu s mezinárodním právem a Chartou Spojených národů a která vytvářejí překážky obchodním vztahům mezi státy, brání plné realizaci sociálního a ekonomického rozvoje a brzdí zdárný vývoj obyvatelstva postižených zemí, se zvláštními důsledky pro ženy a děti.
19. V situacích ozbrojených konfliktů dochází k neustálému porušování lidských práv žen, což je porušením základních principů mezinárodního zákonodárství o lidských právech a mezinárodního humanitárního práva. V situacích ozbrojených konfliktů došlo ke zvýšení všech forem násilí na ženách, včetně sexuálního otroctví, znásilňování, systematického znásilňování, sexuálního zneužívání a násilného

těhotenství. Vyhánění a útoky lidí spojené se ztrátou domova a majetku, chudobou, rozpadem rodin a dalšími důsledky ozbrojených konfliktů mají tíživé důsledky na obyvatelstvo, zejména ženy a děti. Za situací ozbrojeného konfliktu dochází k odvádění dívek a k jejich zařazování do bojových jednotek, zneužívání v sexuálním otroctví nebo přikázání do práce v domácí službě.

F. Ženy a hospodářství

20. Dosažené úspěchy. Zvyšuje se účast žen na trhu práce a v důsledku toho ženy získávají ekonomickou nezávislost. Některé vlády přijaly různá opatření zaměřená na posílení ekonomických a sociálních práv žen, rovný přístup k ekonomickým zdrojům a jejich kontrole a rovnost v zaměstnání. Mezi další opatření patří ratifikace mezinárodních úmluv týkajících se zaměstnání, jakož i přijetí a posílení právních předpisů vytvářejících soulad s těmito úmluvami. Zvyšuje se povědomí o potřebě sladit zaměstnání s odpovědností k rodině a pozitivní účinek mají taková opatření jako jsou mateřská a otcovská dovolená, rodičovská dovolená a také služby péče o dítě a rodinu a rodinné dávky. Některé vlády přijaly opatření s cílem postihovat diskriminační a zneužívající chování na pracovišti a zabránit výskytu nezdravých pracovních podmínek a zřídily mechanismy financování na podporu role žen v podnikání, vzdělávání a výcviku, včetně vědecké a technické kvalifikace a studia řízení. Proběhl výzkum o překážkách při zvyšování ekonomických pravomocí, kterým čelí ženy, včetně vztahu mezi placenou a neplacenou prací a nástrojů vyvíjených na pomoc posouzení této problematiky.
21. Překážky. Důležitost genderové perspektivy v makroekonomické politice se stále podceňuje. Mnohé ženy ve venkovských oblastech a neformální ekonomice stále pracují jen za účelem uspokojení svých základních potřeb a v sektoru služeb mají nízkou úroveň příjmu a malou jistotu zaměstnání a nízké sociální zabezpečení. Ve formálním sektoru mnohé ženy se srovnatelnou kvalifikací a zkušenostmi stojí před problémem mzdových rozdílů a zaostávají za muži v úrovních příjmu a možnostech pracovního postupu. Dosud nebyla plně uskutečněna zásada rovné odměny za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty. Přetrvává diskriminace žen při přijímání do práce a postupu do vyšších funkcí spojená s těhotenstvím, která se projevuje například těhotenskými zkouškami a sexuálním obtěžováním. V některých zemích národní zákonodárství dosud neuznává plná a rovná práva žen na nabývání a vlastnictví půdy a jiného majetku, včetně dědictvého práva. Postup v profesionální kariéře je pro ženy ve většině případů obtížnější, vzhledem k nedostatku struktur a opatření, která by brala v úvahu mateřství a odpovědnost k rodině. V některých případech přetrvávají genderově založené stereotypy přivodily snížení postavení pracovníků-mužů v roli otců, a fungují nedostatečné pobídky pro muže ke sladění profesionálních a rodinných odpovědností. Tyto potíže se prohlubují nedostatkem politik přátelských rodině v otázkách organizace práce. Nedostatečné je dosud praktické provádění právních předpisů a praktické fungování podpůrných systémů. Kombinování odměňované práce a poskytování péče v rámci rodin, domácností a komunity stále vede k disproportčnímu zatížení žen, jehož příčinou je nedostatečné sdílení úkolů a odpovědností ze strany mužů. Stále jsou to ženy, které vykonávají větší část neplacené práce.

G. Ženy v mocenském postavení a při rozhodování

22. Dosažené úspěchy. Vzrůstá poznání, že pro společnost je důležitá plná účast žen v rozhodování a pravomoci na všech úrovních a na všech fôrech, včetně mezivládních, vládních a nevládních sektorů. V některých zemích ženy v těchto sférách dosáhly

vyššího postavení. Rostoucí počet zemí aplikuje politiku afirmativních a pozitivních akcí, včetně systémů kvót nebo dobrovolných dohod v některých zemích a měřitelných cílů a stanovených úkolů. Země vypracovaly výcvikové programy pro ženy ve vedoucích funkcích a zavedly opatření ke sladění rodinných a pracovních odpovědností žen a mužů. Byly ustaveny nebo posíleny národní mechanismy a struktury nebo zvýšena jejich úroveň, jakož i národní a mezinárodní sítě žen-političek, členek parlamentů, aktivistek a profesionálních pracovníků v různých oborech.

23. **Překážky.** Přes všeobecné uznání potřeby dosáhnout genderovou rovnováhu v rozhodovacích orgánech na všech úrovních přetrvává mezera mezi rovností *de jure* a *de facto*. Přes podstatné zlepšení rovnosti *de jure* mezi ženami a muži se od doby 4. Světové konference o ženách v roce 1995 nijak významně nezvýšila skutečná účast žen na nejvyšších úrovních národního a mezinárodního rozhodování a vysoké podzastoupení žen v rozhodovacích orgánech ve všech oblastech, včetně politiky, prevence konfliktů a mechanismů pro jejich řešení, hospodářství, životního prostředí a médií, stále brání začlenění genderové perspektivy do těchto kritických oblastí působení. Ženy jsou stále nedostatečně zastoupeny na legislativních a ministerských úrovních a na úrovních náměstků, jakož i v nejvyšších úrovních podnikatelského sektoru a v jiných ekonomických a sociálních institucích. Tradičně přidělené genderové role omezují možnosti žen volit si obory vzdělání a pracovní kariéry a nutí ženy přebírat břemeno odpovědností za domácnost. Překážkou pro provádění iniciativ a programů zaměřených na zvýšení účasti žen v rozhodování byl nedostatek lidských a finančních zdrojů na výcvik a přípravu na politickou kariéru. K dalším překážkám patřily přetrvávající postoje ve společnosti k úloze žen a v některých případech nedostatek odhodlání žen zapojit se do rozhodování; nedůsledné skládání účtů volených představitelů a politických stran za prosazování genderové rovnosti a vyšší účasti žen na veřejném životě; chybějící společenské povědomí o důležitosti vyvážené účasti žen a mužů v rozhodování; neochota mužů podělit se na sdílení moci; nedostatečný dialog a spolupráce s ženami v nevládních organizacích a politických strukturách, které umožňují všem ženám účast ve všech sférách politického rozhodování.

H. Institucionální mechanismy pro zlepšení postavení žen

24. **Dosažené úspěchy.** Byly ustaveny nebo posíleny národní mechanismy a došlo k jejich uznání jako institucionální základny působící jako "katalyzátor" pro prosazování genderové rovnosti, gender mainstreamingu a monitorování a provádění Akční platformy a v mnohých případech provádění úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen¹⁰⁾. V mnohých zemích bylo dosaženo pokroku v otázkách zviditelnění, postavení, dosahu a koordinace činností těchto mechanismů. Genderový mainstreaming byl široce uznán za vhodnou strategii ke zvýšení efektivity politik na podporu genderové rovnosti. Cílem strategie je začlenit genderovou perspektivu do veškeré legislativní politiky, všech programů a projektů. Tyto mechanismy, přestože měly omezené finanční zdroje, byly významným příspěvkem k rozvoji lidských zdrojů v oblasti genderových studií a přispěly také k rostoucímu úsilí o získávání a rozšiřování dat rozdělených podle pohlaví a věku, podnítily genderově senzitivní výzkum a dokumentaci. V rámci systému Spojených národů bylo dosaženo značného pokroku v mainstreamingu genderové perspektivy. Posloužilo k tomu vypracování nástrojů a vytváření středisek pro otázky genderu.

25. Překážky. V četných zemích jsou hlavní překážkou, před níž stojí národní mechanismy, nedostatečné finanční a lidské zdroje a nedostatek politické vůle a politického odhodlání. Tyto překážky se dále násobí nedostatečným porozuměním ve vládních strukturách pro genderovou rovnost a genderový mainstreaming stejně tak, jako přetrvávajícími genderově založenými stereotypy, diskriminačními postoji, mezi sebou soutěžícími vládními prioritami a, v některých zemích, nejasným mandátem těchto mechanismů a jejich okrajovým umístěním v národních vládních strukturách, nedostatkem dat v mnohých oblastech v členění podle pohlaví a věku, nedostatečně uplatňovanými metodami pro posouzení dosaženého pokroku a také nedostatkem pravomocí a nedostatečnou vazbou na občanskou společnost. Aktivitám těchto vládních mechanismů byly dále na překážku problémy s komunikací uvnitř a mezi státními orgány.

I. Lidská práva žen

26. Dosažené úspěchy. Byly uskutečněny reformy právních předpisů s cílem zakázat všechny formy diskriminace a v občanském, trestním a rodinném právu byla odstraněna diskriminační ustanovení týkající se sňatků a rodinných vztahů, všech forem násilí, práv žen na majetek a vlastnictví a práv žen v politice a oblasti práce a zaměstnání. Byly učiněny kroky k de facto realizaci lidských práv žen vytvářením vhodného prostředí, například přijímáním politických opatření, zlepšeným vynucováním předpisů a zřizováním monitorovacích mechanismů a prováděním kampaní na všech úrovních s cílem zlepšit povědomí o zákonech a jejich porozumění. Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen ratifikovalo nebo k ní přistoupilo 165 zemí a její plné provádění prosazuje Výbor pro odstranění diskriminace žen. Valné shromáždění přijalo na svém 54. zasedání Opční protokol k této úmluvě¹¹⁾, který umožňuje ženám, které se domnívají, že se staly obětí porušení kteréhokoli práva stanoveného v Úmluvě ze strany ratifikujícího státu, aby předložily své podání Výboru pro odstranění diskriminace žen. Nevládní organizace přispěly při zvyšování povědomí a získávání podpory pro přijetí Opčního protokolu. Nevládní organizace žen přispěly také při rozšiřování poznání, že práva žen jsou lidskými právy. Přispěly k získání podpory pro zařazení genderové perspektivy do Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Bylo rovněž dosaženo pokroku v integraci lidských práv žen a genderového mainstreamingu do systému Spojených národů, včetně do práce Úřadu Vysokého komisaře Spojených národů pro lidská práva a Komise pro lidská práva.
27. Překážky. Diskriminace podle pohlaví a všechny ostatní formy diskriminace, zejména rasismus, rasová diskriminace, xenofobie a s tím spojená netolerantnost nadále vytvářejí ohrožení pro ženy při využívání lidských práv a základních svobod. K rozsáhlému porušování lidských práv žen došlo v situacích ozbrojených konfliktů a cizí okupace. I když řada zemí ratifikovala úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen, nebylo dosaženo cíle dospět do roku 2000 k všeobecné ratifikaci a nadále se vyskytuje řada výhrad k této úmluvě. I když se ve zvýšené míře přijímá zásada genderové rovnosti, mnohé země dosud plně neprovedly ustanovení úmluvy. Stále přetrvává výskyt diskriminačních právních předpisů, škodlivých tradičních a zvykových postupů a negativních stereotypů vůči ženám. Rodinné, občanské, trestní, pracovní a obchodní právní předpisy a zákoníky nebo administrativní pravidla a předpisy stále ještě plně neintegrovaly genderovou perspektivu. Mezery v legislativě a administrativních předpisech a také nesprávné provádění a nedostatečné vynucování zákonů a předpisů přispívají k zachování nerovnosti a diskriminace de jure i de facto,

a v některých případech byly dokonce přijaty nové zákony obsahující diskriminační ustanovení vůči ženám. V mnohých zemích mají ženy nedostatečný přístup k uplatňování svých práv v důsledku negramotnosti, neznalosti zákona, nedostatečných informací a zdrojů, necitlivosti a předsudků vůči ženám a také proto, že úředníci pověřeni vynucováním práva a soudci v mnohých případech nerespektují lidská práva žen a důstojnost a hodnotu osobnosti. Nedostatečně se uznávají reprodukční práva žen a dívek a existují překážky pro plné využití těchto práv, která zahrnují některá lidská práva definovaná v odstavci 95 Pekingské akční platformy. Některé ženy a dívky se nadále setkávají s překážkami ve snaze domoci se spravedlnosti a uznání svých lidských práv v důsledku takových faktorů, jako je jejich rasa, jazyk, etnický původ, kultura, náboženství, zdravotní postižení nebo sociální a ekonomická třída nebo protože patří k domorodému obyvatelstvu, přistěhovaly se do příslušných zemí, včetně migrace za prací, nebo protože ztratily domov nebo patří do řad uprchlíků.

J. Ženy a média

28. Dosažené úspěchy. Ustavení místních, národních a mezinárodních mediálních sítí žen přispělo ke globálnímu rozšiřování informací, výměně názorů a podpořilo skupiny žen vyvíjející aktivitu v práci v médiích. Rozvoj informačních a komunikačních technologií, zejména Internetu, vytvořil lepší příležitosti pro posílení postavení žen a dívek pomocí komunikace, což umožnilo stále většímu počtu žen a dívek přispívat ke sdílení znalostí, a být činné ve spolupráci v síti a aktivitách elektronického obchodování. Zvýšil se počet mediálních organizací žen a programů pro ženy, což přispělo k dosažení cíle zvýšit účast žen v médiích a propagovat pozitivní představu o ženách. Vypracováním profesionálních návodů a dobrovolných kodexů chování, podporou pozitivních portrétů obou pohlaví a používáním neutrálního jazyka v mediálních programech bylo dosaženo pokroku v potírání negativních předsudků vůči ženám.
29. Překážky. V různých formách, a v některých případech s využitím nových komunikačních technologií, se rozšířilo negativní zobrazování žen v souvislosti s násilím a ponižováním, včetně pornografie a stereotypních portrétů a v médiích přetrvávají předsudky vůči ženám. Chudoba, nemožnost přístupu a nedostatek příležitostí, počítačová negramotnost a jazykové bariéry brání mnohým ženám ve využívání informačních a komunikačních technologií, včetně Internetu. Rozvoj Internetu a přístupu k němu je omezený, zvláště v rozvojových zemích a zejména pro ženy.

K. Ženy a životní prostředí

30. Dosažené úspěchy. Některé národní politiky a programy v oblasti životního prostředí zahrnovaly genderovou perspektivu. Vlády uznaly vazbu mezi genderovou rovností, vymýcením chudoby, trvale udržitelným rozvojem a ochranou životního prostředí a zahrnuly do svých rozvojových strategií pro řízení přírodních zdrojů a ochranu životního prostředí činnosti poskytující příjem pro ženy. Ve snaze zachovat biologickou diverzitu byly zahájeny projekty usilující o zachování a využití tradičních znalostí domorodých žen v řízení životního prostředí.
31. Překážky. Stále trvá nedostatečné povědomí o existenci environmentálních rizik pro ženy a o výhodách genderové rovnosti pro prosazování ochrany životního prostředí. Omezený přístup žen k technickým dovednostem, zdrojům a informacím, který se projevuje zejména v rozvojových zemích, hlavně v důsledku genderové nerovnosti,

brání účinné účasti žen na rozhodování. Výzkum, aktivity, cílené strategie a informování veřejnosti o dopadu a implikacích environmentálních problémů na muže a ženy jsou dosud na nízké úrovni. Reálné řešení problémů životního prostředí, včetně jeho degradace se musí vypořádat s jádrem problémů, což může být například cizí okupace. Politiky a programy životního prostředí zanedbávají genderovou perspektivu a neberou zřetel na roli a příspěvek žen k trvalé udržitelnosti životního prostředí.

L. Dívky

32. Dosažené úspěchy. Určitého pokroku ve vzdělávání dívek bylo dosaženo na základních školách a v menší míře na školách druhého a třetího stupně. Přispělo k tomu vytváření školního prostředí, které více zohledňovalo genderovou perspektivu, zlepšení školské infrastruktury, zvýšený nábor dívek do škol a zlepšení docházky, podpůrné mechanismy pro těhotné dospívající dívky a dospívající matky, čtenější příležitosti k neformálnímu vzdělávání a větší účast dívek na studiu vědeckých a technických oborů. Byla věnována zvýšená pozornost zdraví dívek, včetně sexuálního a reprodukčního zdraví dospívajících dívek. Stále větší počet zemí přijal právní předpisy zakazující mrzačení ženských pohlavních orgánů a ukládá vysoké pokuty těm, kteří se dopouštějí sexuálního zneužívání, včetně zneužívání pro komerční účely. Nedávným úspěchem bylo přijetí Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte, který se vztahuje k zapojování dětí do ozbrojených konfliktů¹²⁾ a k obchodování s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii¹³⁾.
33. Překážky. Přetrvávající chudoba, diskriminační postoje k ženám a dívkám, negativní kulturní postoje a praxe vůči dívkám, jakož i negativní stereotypy dívek a chlapců, které omezují potenciál dívek, a nepostačující znalosti o specifických situacích dívek, dětská práce a tíživé břemeno domácích prací kladené na dívky, nedostatečná výživa a přístup k zdravotním službám a nedostatek peněz, který jim často zabraňuje v školní docházce a ukončení školního vzdělání a odborného výcviku, to vše přispělo k nedostatku příležitostí a možností pro dívky, aby se staly v dospělosti soběstačné a nezávislé. Chudoba, chybějící podpora a vedení rodičů, nedostatek informací a vzdělání, zneužívání a všechny formy vykořisťování dívek a násilí vůči nim vyúsťují v mnohých případech v nechtěné těhotenství a nakažení HIV, což může rovněž vést k omezení možností pro vzdělání. Provádění programů pro dívky bránilo nedostatečné přidělování finančních a lidských zdrojů. Existovalo málo fungujících národních mechanismů k provádění politik a programů určených pro dívky a v některých případech byla nedostatečná koordinace mezi odpovědnými institucemi. Zvyšující se povědomí o existenci potřeb zdravotní péče, včetně potřeb sexuální a reprodukční zdravotní péče o dospívající dívky, ještě nevyústilo v poskytování potřebných informací a služeb. Přes pokrok dosažený v právní ochraně dochází ke zvýšenému sexuálnímu zneužívání a sexuálnímu vykořisťování dívek. Dospívající dívky mají stále nedostatečnou výchovu a nejsou k dispozici služby, které jsou zapotřebí aby si mohly pozitivně a odpovědně poradit se svou sexualitou.

Příloha III - Současné výzvy, jejichž zvládnutí umožní plné provádění Pekingské deklarace a akční platformy

34. K přezkoumání a zhodnocení Pekingské deklarace a Akční platformy dochází v rychle se měnícím globálním kontextu. Od roku 1995 se dostala do popředí celá řada problémů nebo nabyly nových dimenzí, což vytváří nové výzvy k plnému

a urychlenému provádění Platformy pro vlády, mezivládní orgány, mezinárodní organizace, soukromý sektor, případně nevládní organizace, aby došlo k realizaci genderové rovnosti, rozvoji a míru. Pro plné provedení Akční platformy je zapotřebí trvalý politický závazek k úsilí o genderovou rovnost na všech úrovních.

35. Globalizace přináší nové výzvy pro plnění učiněných závazků a uskutečnění cílů 4. Světové konference o ženách. V některých zemích vyústil proces globalizace v politiku posunu ve prospěch otevřeného obchodu a finančních toků, privatizace státních podniků a v mnohých případech ve snížení veřejných výdajů, zejména výdajů na sociální služby. Tyto změny transformovaly strukturu výroby a urychlily technologický pokrok v oblasti informací a komunikace a ovlivnily životy žen, ať již v oblasti zaměstnání nebo ve sféře spotřeby. Ve velkém počtu zemí, zejména v rozvojových a nejméně rozvinutých zemích, měly tyto změny negativní vliv na životy žen a zvýšily nerovnost. Důsledky těchto změn na jednotlivá pohlaví nebyly systematicky vyhodnoceny. Globalizace má rovněž kulturní, politické a sociální důsledky, ovlivňuje kulturní hodnoty, životní styl a formy komunikace a má také důsledky na dosažení trvale udržitelného rozvoje. Výhody plynoucí z růstu globální ekonomiky byly rozděleny nerovnoměrně, což vedlo k rozšíření ekonomických disparit, feminizaci chudoby, zvýšené genderové nerovnosti, což bylo také často způsobeno zhoršujícími se pracovními podmínkami a nezdravým pracovním prostředím, zvláště v neformální ekonomice a ve venkovských oblastech. I když některým ženám globalizace přinesla větší ekonomické příležitosti a větší nezávislost, mnohé jiné ženy se dostaly v důsledku prohlubujících se nerovností mezi zeměmi a uvnitř zemí na okraj společnosti a většina ostatních neměla přístup k výhodám plynoucím z procesu globalizace. I když se v mnohých zemích zvýšila úroveň účasti žen v celkové počtu pracovních sil, v jiných případech aplikace určitých ekonomických politik měla takové negativní důsledky, že zvýšená zaměstnanost žen často nevedla k vyšším mzdám, postupu v zaměstnání a zlepšení pracovních podmínek. V mnohých případech jsou ženy stále zaměstnány práci s nízkou mzdou, na částečný úvazek nebo na dobu určitou, pro jejich zaměstnání je příznačná nejistota a často dochází k ohrožení v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví. V mnohých zemích jsou ženy, zejména ženy nastupující do nového zaměstnání, první na řadě při snižování stavů a poslední při opětovném přijímání do práce.
36. Zvyšující se rozdíly v ekonomické situaci mezi zeměmi a uvnitř zemí, spolu s rostoucí ekonomickou vzájemnou závislostí a závislostí států na externích faktorech a hluboké finanční krize změnily v posledních letech v mnohých zemích vyhlídky na růst a způsobily jejich nestabilitu, což mělo závažné důsledky na životy žen. Tyto potíže negativně ovlivnily schopnost států poskytovat sociální ochranu a sociální zabezpečení a také schopnost financovat Akční platformu. Tyto potíže se také promítají do přesunu nákladů sociální ochrany, sociálního zabezpečení a nákladů na poskytování jiných sociálních dávek z veřejného sektoru na domácnosti. Snižující se úroveň finančních prostředků, které jsou k dispozici pro mezinárodní spolupráci, vedly k další marginalizaci velkého počtu rozvojových zemí a zemí s transformující se ekonomikou a v těchto zemích patří ženy k nejchudším obyvatelům. Dohodnuté úrovně 0,7% hrubého národního produktu průmyslově vyspělých zemí na oficiální rozvojovou pomoc nebylo dosaženo. Tyto faktory přispěly k rostoucí feminizaci chudoby a to zkrátilo úsilí o dosažení genderové rovnosti. Omezení úrovně státního financování vytváří nutnost hledat a uskutečnit inovativní přístupy k alokaci existujících zdrojů. Je to úkol nejen vlád, ale také nevládních organizací a soukromého sektoru. Jednou z těchto inovací je analýza určení veřejných rozpočtů podle pohlaví, což se ukazuje jako důležitý nástroj pro stanovení rozdílného účinku rozpočtových výdajů na ženy

a muže a může to přispět k spravedlivému využití existujících zdrojů. Tato analýza má zásadní důležitost pro prosazování genderové rovnosti.

37. Dopad globalizace a programů strukturálního přizpůsobení, vysoké náklady na externí dluhovou službu a zhoršující se směnné relace v zahraničním obchodě v mnohých rozvojových zemích prohloubily existující překážky pro rozvoj a zvýraznily feminizaci chudoby. Negativní vliv programů strukturálního přizpůsobení, který je důsledkem špatných návrhů i nesprávného provádění, nadále klade neúměrně vysoké břemeno na ženy, které trpí zejména prováděnými rozpočtovými škrty v oblasti základních sociálních služeb, včetně zdravotnictví a školství.
38. Stále více se uznává, že zvyšující se zadlužení, kterému čelí většina rozvojových zemí, je trvale neúnosné a představuje jednu z hlavních překážek pro dosažení pokroku, trvale udržitelného rozvoje a vymýcení chudoby. Pro mnohé rozvojové země a také pro země s transformující se ekonomikou představuje dluhová služba vážné omezení jejich kapacity podporovat sociální rozvoj a poskytovat základní služby a tato situace negativně ovlivnila plné provádění Akční platformy.
39. V zemích s transformující se ekonomikou připadá na ženy větší část nesnází spojených s ekonomickou restrukturalizací a v dobách recese jsou první mezi těmi, kdo přicházejí o zaměstnání. Jsou vytlačovány z rychle rostoucích sektorů. Likvidace zařízení péče o dítě v důsledku privatizace velkých státních podniků a nedostatku zdrojů zvýšila nutnost, aby se ženy staraly o děti, aniž by k tomu měly potřebné zázemí. Trvající nerovnost v přístupu k odbornému výcviku omezuje možnosti žen opět vstoupit do zaměstnání. K dalším problémům žen v těchto zemích patří omezený přístup ke zdrojům pro zakládání a rozšiřování firem.
40. Věda a technologie, jakožto základní komponenty rozvoje, transformují strukturu a způsob výroby, přispívají k vytváření pracovních míst a nové klasifikaci pracovních míst a novému způsobu práce a přispívají také k tvorbě nové společnosti založené na znalostech. Změny technologií mohou přinášet nové příležitosti pro ženy na všech úsecích, pokud budou mít rovný přístup k odpovídajícímu výcviku. Ženy by se také měly aktivně angažovat v určování, navrhování, vývoji a provádění politik týkajících se těchto změn a ve hodnocení jejich dopadu na obě pohlaví. Většina žen celého světa ještě účinně nevyužívá nových komunikačních technologií pro spolupráci v síti, poradenství, výměnu informací, obchod, vzdělávání, získání informací z médií a pro iniciativy v elektronickém obchodování. Například miliony chudých žen a mužů na světě stále nemají přístup a prospěch z vědy a nových technologií a jsou stále vyloučeny z tohoto nového oboru a z příležitostí, které se jim v něm nabízejí.
41. Mění se průběh migračních toků za prací. Do vnitřní, regionální a mezinárodní migrace za prací se stále více zapojují ženy a hledají si různé typy zaměstnání, zejména jako pracovnice v zemědělských podnicích, pracovnice v domácnosti, v hotelech a restauracích nebo v některé formě průmyslu zábavy. Tato situace na jedné straně zvyšuje příležitosti k vydělání peněz a získání nezávislosti, na druhé straně je však vystavuje, zejména chudé, nevzdělané, nekvalifikované nebo ilegálně se přistěhovavší ženy, neodpovídajícím pracovním podmínkám, zvýšeným zdravotním rizikům, riziku zvrácení, ekonomického a sexuálního vykořisťování, rasismu, rasové diskriminaci a xenofobii a jiným formám zneužívání, které jim znemožňují využívat lidská práva a v některých případech představují přímé porušení lidských práv.
42. I když se uznává, že hlavní odpovědnost za tvorbu a provádění politik k prosazení genderové rovnosti mají vlády, stále více se prosazuje poznání, že partnerství vlád s různými účastníky občanské společnosti představuje důležité mechanismy k dosažení tohoto cíle. K posílení této spolupráce mohou být vyvinuty další inovující přístupy.

43. V některých zemích přispěly současné demografické trendy, projevující se nižší úrovní plodnosti, zvýšením střední délky života a nižší mírou úmrtnosti, ke stárnutí obyvatelstva a zvýšení výskytu chronických zdravotních stavů, což má důsledky na zdravotnické systémy a výdaje na zdravotnictví, systémy neformální péče a výzkum. V důsledku rozdílů mezi ženami a muži v naději na dožití se značně zvýšil počet vdov a osamělých starých žen. To často vede k sociální izolaci a jiným nepříznivým sociálním důsledkům. Společnost by mohla získat mnohé ze znalostí a životních zkušeností starších žen. Na druhé straně současná generace mladých lidí je v celé historii nejpočetnější. Dospívající dívky a mladé ženy mají zvláštní potřeby, které si vyžadují zvýšenou pozornost.
44. Rychlý nárůst pandemie HIV/AIDS, zejména v rozvojovém světě měl na ženy devastující účinek. Pro její prevenci je důležitým předpokladem odpovědné chování a genderová rovnost. Je také zapotřebí uplatnit účinnější strategie k posílení postavení žen tak, aby dosáhly kontroly nad svou sexualitou a mohly se v těchto otázkách svobodně a odpovědně rozhodovat a chránit se před vysokým rizikem neodpovědného chování, které vede k sexuálně přenosným infekcím, včetně HIV/AIDS. Tyto strategie by se měly rovněž zaměřit na odpovědné, bezpečné a ohleduplné chování mužů a na prosazování genderové rovnosti. HIV/AIDS je naléhavý problém veřejného zdravotnictví, jeho rozšíření přesahuje možnosti účinného zásahu a v nových zemích vede ke zvrácení trendů ekonomického rozvoje. Břemeno péče o lidi žijící s HIV/AIDS a o děti, které se působením této nemoci staly sirotky, dopadá hlavně na ženy, protože stávající infrastruktury nejsou postačující, aby mohly zvládnout existující výzvy. Ženy postižené HIV/AIDS často trpí diskriminací a jsou stigmatizovány a často se také stávají obětí násilí. Dosud se plně nepodařilo zvládnout otázky týkající se prevence, přenosu HIV/AIDS z matky na dítě, kojení, poskytování informací a výchovu mládeže, boj proti vysoce rizikovému chování a problémy nitrožilního užívání drog. Jsou nedostatky v působení podpůrných skupin, poradenství a dobrovolném provádění testů, informování a poskytování ochrany partnerům a existují problémy spojené s vysokou cenou léků. V některých zemích se projevují pozitivní příznaky svědčící o tom, že mladí lidé mění své chování a zkušenosti ukazují, že výchovné programy pro mladé lidi mohou přinést pozitivnější názor na vztahy mezi pohlavími a genderovou rovnost, oddálit počátek sexuálního života a snížit riziko sexuálně přenosných infekcí.
45. Ženy a dívky ve vyspělých i rozvojových zemích v rostoucí míře konzumují drogy a omamné látky. Roste proto potřeba zvýšit úsilí ke snížení poptávky a bojovat proti nezákonné výrobě, dodávkám a obchodu omamnými a psychotropními látkami.
46. Zvyšující se počet obětí a rozsah škod způsobených přírodními katastrofami upozornil na nedostatečnou účinnost a další nedostatky stávajících přístupů a metod zásahů při řešení naléhavých situací, v nichž doléhá na ženy, častěji než na muže, odpovědnost za splnění okamžitých denních potřeb rodin. Tato skutečnost upozornila na naléhavou potřebu zabudovat genderovou perspektivu do prevence katastrof a připravovaných a prováděných strategií pro následná opatření.
47. Mění se kontext vztahů mezi pohlavími, jakož i diskuse o genderové rovnosti vede stále více k novému posouzení rolí mužů a žen. Povzbudilo to také diskusi o rolích a odpovědnostech žen a mužů, kteří spolupracují na dosažení genderové rovnosti a upozornilo na potřebu změnit takové stereotypní a tradiční role, které omezují potenciál žen. Existuje potřeba dosáhnout rovnováhy mezi muži a ženami v placené i neplacené práci. Neplacená práce žen se co do množství neměří a nebere v úvahu a často se nepromítá do národních účtů. V důsledku toho je podceněn a podhodnocen plný příspěvek žen sociálnímu a ekonomickému rozvoji. Pokud bude trvat

nedostatečné sdílení povinností a odpovědností s muži, povede kombinace placené práce a poskytování péče o rodinu nadále k disproporčně vysokému zatížení žen ve srovnání s muži.

Příloha IV - Akce a iniciativy k překonání překážek a dosažení plného a urychleného provádění Pekingské platformy

48. S přihlédnutím k vyhodnocení dosaženého pokroku v provádění Pekingské deklarace a Akční platformy v posledních pěti letech od 4. Světové konference o ženách, jak je popsán v kapitole II, a se zřetelem k současným výzvám negativně ovlivňujícím jejich plnou realizaci, o kterých pojednává kapitola III, obnovují nyní vlády svůj závazek k Pekingské deklaraci a Akční platformě, uznávají, že všechna lidská práva - občanská, kulturní, ekonomická, politická a sociální, včetně práva na rozvoj - jsou univerzální, nezcizitelná, vzájemně závislá a propojená a jsou nezbytná pro uskutečnění genderové rovnosti, rozvoje a míru v 21. století.
49. Organizace systému Spojených národů a Bretton-woodské instituce a rovněž Světová obchodní organizace a další mezinárodní a regionální mezivládní orgány, parlamenty a občanská společnost, včetně soukromého sektoru a nevládních organizací, odborů a ostatních zájmových skupin se vyzývají, aby podpořily úsilí vlád a, tam kde je to vhodné, vyvinuly vlastní doplňkové programy k dosažení plného a účinného provádění Akční platformy.
50. Vlády a mezivládní organizace uznávají příspěvek a doplňkovou roli nevládních organizací a plně respektují jejich nezávislost při zajišťování účinného provádění Akční platformy. Měly by nadále posilovat partnerství s nevládními organizacemi, zejména s organizacemi žen, a podporovat jejich příspěvek k účinnému provádění a sledování Akční platformy.
51. Zkušenosti ukázaly, že cíl genderové rovnosti lze plně dosáhnout jen v kontextu obnovení spolupráce mezi všemi zainteresovanými účastníky na všech úrovních. Ke splnění tohoto cíle přispěje a je nutná účinná účast žen na bázi rovnosti ve všech sférách společnosti.
52. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení žen vyžaduje napravit nerovnosti mezi ženami a muži a dívkami a chlapci a zajistit jim rovná práva, odpovědnosti, příležitosti a možnosti. Genderová rovnost znamená, že potřeby, zájmy, požadavky, zkušenosti a priority žen i mužů se stanou nedílnou dimenzí při vytváření, provádění, národním monitorování a následném vyhodnocování všech činností v každé oblasti, a to včetně mezinárodní úrovně.
53. Přijetím Akční platformy vyslovily vlády a mezinárodní společenství souhlas se společným programem rozvoje založeného na základním principu genderové rovnosti a posílení postavení žen. Zvýšilo se úsilí o vyšší zastoupení žen v rozvoji a uznává se potřeba kombinovat zaměření na podmínky žen a základní potřeby s holistickým přístupem založeným na rovných právech a partnerství, prosazování a ochraně všech lidských práv a základních svobod. Měly by být formulovány politiky a programy k zajištění trvale udržitelného rozvoje zaměřeného na lidi, zajištění živobytí a poskytování postačující sociální ochrany, včetně bezpečnostních sítí, posílení podpůrných systémů pro rodiny, rovného přístupu k finančním a ekonomickým zdrojům a jejich kontrole a programy k odstranění rostoucí a disproporční chudoby žen. Všechny ekonomické politiky, a instituce a všichni činitelé odpovědní za alokaci zdrojů, by měli mít na zřeteli genderovou perspektivu, aby se zajistilo, že výhody plynoucí z rozvoje budou rovnoměrně rozděleny.

54. Při konstatování přetrvávajícího a zvyšujícího se břemene chudoby žen v mnohých zemích, zejména v rozvojových zemích, se jeví jako nezbytné pokračovat v přezkoumání, modifikování a provádění integrovaných makroekonomických a sociálních politik a programů z genderové perspektivy, včetně politik a programů vztahujících se k strukturálnímu přizpůsobení a problémům externího zadlužení, aby byl zajištěn všeobecný přístup k sociálním službám, zejména k vzdělávání a dostupným kvalitním službám zdravotní péče a rovný přístup k ekonomickým zdrojům a jejich kontrole.
55. Je zapotřebí vyvinout zvýšené úsilí k poskytnutí rovného přístupu k službám v sektorech vzdělávání, zdravotnictví a sociální ochrany, aby se tak ženám a dívkám zajistilo právo na vzdělání a požívání nejvyššího dosažitelného standardu tělesného a duševního zdraví a pohody v průběhu celého životního cyklu, jakož i postačující, finančně nenáročné a univerzálně dostupné zdravotní péče a služeb, včetně sexuální a reprodukční zdravotní péče, zejména se zřetelem k hrozcí pandemii HIV/AIDS; toto úsilí je také nutné se zřetelem k rostoucímu podílu starých žen.
56. Vezmeme-li v úvahu, že většina žen na světě pracuje jen k zajištění své vlastní existence a využívá při tom zdrojů životního prostředí, je zapotřebí rozpoznat a integrovat znalosti žen a jejich priority týkající se zachování a řízení těchto zdrojů a zajistit jejich trvalou udržitelnost. Aby se mohlo účinně reagovat na katastrofy a živelní pohromy ohrožující životní prostředí, jistotu obživy lidí a také uspokojení základních požadavků denního života, je zapotřebí vytvářet a provádět programy, které jsou genderově senzitivní.
57. Trvalé udržení obživy obyvatelstva ve státech s omezenými nebo vzácnými zdroji, například v malých ostrovních rozvojových státech, je kriticky závislé na zachování a ochraně životního prostředí. Je zapotřebí poučit se ze zvykových a tradičních znalostí žen, jejich způsobů práce a trvale udržitelného využívání biologické diverzity.
58. Politická vůle a závazek politiků na všech stupních jsou klíčové pro zajištění genderového mainstreamingu při přijímání a provádění komplexních akčních politik ve všech oblastech. Politický závazek je nutný i pro další rozvíjení potřebného rámce k zajištění rovného přístupu žen k ekonomickým a finančním zdrojům a jejich kontrole, k odbornému výcviku, službám a institucím, jakož i k účasti žen na rozhodování a řízení. Procesy tvorby politiky vyžadují partnerství žen a mužů na všech úrovních. Je zapotřebí aktivně zapojovat a pobízet muže a chlapce, aby se angažovali v úsilí o dosažení cílů Akční platformy a jejího provádění.
59. Násilí vůči ženám a dívkám je jednou z velkých překážek k dosažení cíle genderové rovnosti, rozvoje a míru. Násilí vůči ženám brání, omezuje nebo znemožňuje ženám využívání lidských práv a základních svobod. Násilí vůči ženám, například bití a jiné domácí násilí, sexuální zneužívání, sexuální otroctví a vykořisťování, mezinárodní obchodování se ženami a dětmi, násilná prostituce a sexuální obtěžování, právě tak jako násilí vůči ženám vyplývající z sexuálních předsudků, rasismus a rasová diskriminace, xenofobie, pornografie, etnické čistky, ozbrojené konflikty, cizí okupace, náboženský a protináboženský extremismus a terorismus jsou neslučitelné s důstojností a hodnotou člověka a je třeba je potírat a odstranit.
60. Ženy sehrávají kritickou roli v rodině. Rodina je základní jednotka společnosti a je to síla, která společnost stmeluje a integruje. Proto je třeba ji posilovat. Neodpovídající podpora žen a jejich nedostatečná ochrana a podpora jejich rodin mají neblahý účinek na celou společnost a podkopávají úsilí o dosažení genderové rovnosti. V různých kulturních, politických a sociálních systémech existují různé formy rodin a je nutné respektovat práva, schopnosti a odpovědnosti členů rodiny. Společnosti stále nedoceňují sociální a ekonomický příspěvek žen k zdárnému vývoji rodin

a společenský význam mateřství a otcovství. Uznáváme a oceňujeme mateřství a otcovství a roli rodičů jako opatrovníků rodiny a při výchově dětí a důležitost všech dalších příslušníků rodiny přispívajících k blahu rodiny a tyto role nesmí být základnou pro diskriminaci. Ženy stále ještě nesou disproporčně velký podíl odpovědnosti za domácnost a péči o děti, nemocné a staré lidi. Této nerovnováze je třeba neustále věnovat pozornost pomocí vhodných politik a programů, zejména takových, které se váží na vzdělávání, a tam kde je to vhodné, i pomocí právních předpisů. Aby se dosáhlo plného partnerství ve veřejné i soukromé sféře, je třeba ženám i mužům umožnit, aby sladili a rovným způsobem se podělili o pracovní povinnosti a odpovědnost za rodinu.

61. Vybudování silných národních mechanismů pro posílení postavení žen a prosazení genderové rovnosti vyžaduje politický závazek na nejvyšší úrovni a všechny lidské a finanční zdroje k iniciování, doporučení a usnadnění přípravy, přijetí a monitorování politik, právních předpisů, programů a budování kapacit pro posílení postavení žen a k tomu, aby političtí činitelé působili jako katalyzátor otevřeného veřejného dialogu o genderové rovnosti jakožto cíli společnosti. To by jim umožnilo prosazovat posílení postavení žen a začleňování genderové perspektivy do politik a programů ve všech oblastech (gender mainstreaming), hrát roli jejich zastánců a zabezpečovat jim rovný přístup ke všem institucím a zdrojům, jakož i zvýšené budování kapacit pro ženy ve všech sektorech. Je nutné provést reformy, aby se zvládly výzvy měnícího se světa a aby se ženám zabezpečil rovný přístup k institucím a organizacím. Institucionální a koncepční změny jsou strategickým a důležitým aspektem pro vytváření vstřícného prostředí pro provádění Akční platformy.
62. Podpora programům zaměřeným na zvýšení příležitostí, potenciálu a aktivit žen by měla mít dvojí zaměření: jednak to budou programy zaměřené na základní a také specifické potřeby žen pro budování kapacit, organizační rozvoj a zvýšení pravomocí a na druhé straně půjde o genderový mainstreaming při formulaci a provádění všech programů. Zvláště důležité je rozšiřovat hledisko genderové rovnosti do nových oblastí programování a genderovou rovnost prosazovat v činnosti zaměřených na řešení současných problémů.
63. Dívky a ženy s jakoukoli formou zdravotního postižení patří obvykle ve všech fázích života k těm nejvíce zranitelným a marginalizovaným ve společnosti. Je proto naléhavě zapotřebí brát zřetel na jejich situaci a potřeby a řešit je pomocí politických opatření a programů. Je zapotřebí přijmout na všech úrovních zvláštní opatření k jejich integraci do hlavního proudu rozvoje společnosti.
64. Účinné a koordinované plány a programy pro plné provádění Akční platformy vyžadují jasnou znalost situace žen a dívek, znalost založenou na výzkumu a datech členěných podle pohlaví, krátkodobé a dlouhodobé termínované úkoly a měřitelné cíle a mechanismy na sledování, kterými se zjišťuje dosažený pokrok. Je proto zapotřebí usilovat o budování kapacit pro všechny aktéry zapojené do dosahování těchto cílů. Rovněž je zapotřebí vyvinout na národní úrovni úsilí ke zvýšení průhlednosti a odpovědnosti.
65. Realizaci a dosahování cílů genderové rovnosti, rozvoje a míru je zapotřebí podporovat alokací potřebných lidských, finančních a materiálních zdrojů pro konkrétní cílené aktivity zaměřené na zabezpečení genderové rovnosti na místní, národní, regionální a mezinárodní úrovni. K tomu je zapotřebí rozvíjet i zvýšenou a posílenou mezinárodní spolupráci. Zásadní význam má explicitní pozornost věnovaná těmto cílům v procesu tvorby rozpočtů na národní, regionální a mezinárodní úrovni.

A. Akce na národní úrovni - na úrovni vlád:

66.

- a. Stanovit a podporovat použití explicitních krátkodobých a dlouhodobých termínovaných úkolů a měřitelných cílů, tam kde je to vhodné včetně kvót, k prosazení pokroku směrem k genderové rovnováze, usilujících o rovný přístup žen k plné účasti na základě rovnosti s muži na veřejném životě ve všech oblastech a na všech úrovních, zejména v postaveních, kde se rozhoduje a vytváří politika, v politických stranách a politických činnostech, ve všech ministerstvech a státních úřadech a klíčových institucích podílejících se na politice a také ve všech orgánech a organizacích místního rozvoje;
- b. Působit proti bariérám, s nimiž se ženy zejména domorodé a marginalizované ženy setkávají v přístupu k politice a rozhodování a účasti v nich, řešit problémy nedostatku odborného výcviku, dvojího zatížení žen placenou a neplacenou prací, negativních postojů a stereotypů ve společnosti.

67.

- a. Zajistit politiky zaručující rovný přístup k vzdělávání a odstranit diskriminaci na základě pohlaví při vzdělávání, včetně odborného výcviku a při studiu vědeckých a technických oborů a zajistit ukončení školní docházky dívek, zejména dívek ve venkovských a zanedbaných oblastech, a dát všem ženám a dívkám příležitost, aby pokračovaly ve vzdělávání na všech úrovních;
- b. Podporovat provádění plánů a akčních programů k zajištění kvalitního vzdělávání a zlepšení míry náboru a udržení chlapců a dívek ve školách a odstranit z osnov škol a učebních pomůcek a také z celého procesu vzdělávání genderově založené stereotypy a diskriminační pasáže;
- c. Do roku 2005 urychlit činnost a posílit politický závazek k uzavření mezery mezi pohlavími v základním vzdělání a na školách druhého stupně a do roku 2015 zajistit bezplatné povinné a univerzální základní školní vzdělání, jak to opětovně požadovaly celosvětové konference, a odstranit politiky, o nichž bylo prokázáno, že zvětšují a trvale zachovávají stávající mezeru;
- d. Vypracovat genderově senzitivní školní osnovy od mateřských a základních škol po odborný výcvik a vysoké školy, aby se řešil problém genderově založených stereotypů, který je jednou ze základních příčin segregace v zaměstnání.

68.

- a. Navrhovat a provádět politiky, které podporují a chrání ženy při využívání všech lidských práv a základních svobod a vytvářet prostředí, které netoleruje porušování práv žen a dívek;
- b. Vytvářet a udržovat nediskriminační a genderově senzitivní právní prostředí cestou přezkoumání právních předpisů s cílem usilovat o odstranění diskriminačních ustanovení v co nejkratší době, pokud možno do roku 2005, a odstranit legislativní mezery, které ponechávají ženy a dívky bez ochrany jejich práv a neumožňují jim hledat účinnou nápravu v případech diskriminace na základě pohlaví;
- c. Ratifikovat Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen, omezit rozsah jakýchkoli výhrad k jejím ustanovením a odvolat výhrady, které jsou v rozporu s cíli a účelem úmluvy nebo jsou jinak neslučitelné s mezinárodním smluvním právem;
- d. Zvážit podepsání a ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen;

- e. Zvážit podepsání a ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu;
- f. Vypracovat, přezkoumat a provádět zákony a postupy zakazující a odstraňující všechny formy diskriminace žen a dívek;
- g. Přijmout opatření, včetně programů a politik, které zabezpečí, aby mateřství a rodičovství a role žen v zachování lidského rodu nebyly využívány jako odůvodnění pro diskriminaci, ani neomezovaly plnou účast žen ve společnosti;
- h. Zajistit, aby národní legislativní a administrativní reformní procesy, včetně procesů spjatých s pozemkovými reformami, decentralizací a restrukturalizací ekonomik, podporovaly práva žen, zejména práva žen žijících ve venkovských oblastech a chudých žen, a učinit opatření k prosazení a provádění těchto práv tím, že se ženám umožní přístup k ekonomickým zdrojům a jejich kontrole, včetně vlastnických práv, pozemkových práv, dědického práva, a využívání úvěru a tradičních programů spoření, jako jsou banky a družstva žen;
- i. Provádět genderový mainstreaming uvnitř národních imigračních a azylových politik, předpisů a praktik, podle toho co je vhodné, aby se prosazovala a chránila práva žen, zvážit kroky směřující k uznání perzekuce a násilí vůči ženám například při posuzování důvodů pro udělení statutu uprchlíka nebo azylu;
- j. Přijmout všechna vhodná opatření k odstranění diskriminace a násilí vůči ženám a dívkám, kterého se dopustí jakákoli osoba, organizace nebo podnik;
- k. Učinit potřebná opatření pro soukromý sektor a školské instituce k usnadnění a posílení souladu s právními předpisy týkajícími se diskriminace.

69.

- a. Prioritně přezkoumat a kde je to vhodné revidovat právní předpisy s cílem uzákonit účinné předpisy týkající se mj. násilí vůči ženám, a přijmout další nutná opatření, aby se zajistilo, že všechny ženy a dívky budou chráněny přede všemi formami fyzického, psychologického a sexuálního násilí a budou mít možnost obrátit se na soud;
- b. Stíhat pachatele všech forem násilí vůči ženám a dívkám a vhodným způsobem je trestat a zahájit akce, jejichž účelem je pomáhat a motivovat pachatele k přerušení cyklu násilí a učinit opatření otevírající obětem cestu k nápravě;
- c. Považovat všechny formy násilí vůči ženám jakékoli věkové kategorie a dívkám, včetně násilí založeného na jakýchkoli formách diskriminace, za trestné činy podléhající ustanovením trestního práva;
- d. Uzákonit předpisy a posílit vhodné mechanismy zaměřené na postih trestných činů vztahujících se k domácímu násilí, včetně znásilnění v manželství a sexuálního zneužívání žen a dívek a zajistit, že všechny takové případy se rychle dostanou před soud;
- e. Vypracovat, přijmout a plně provádět zákony a pokud je to vhodné další opatření, jako jsou politiky a výchovné programy, k potírání škodlivých zvykových nebo tradičních praktik, včetně mrzačení ženských pohlavních orgánů, předčasných a násilných sňatků a tak zvaných zločinů zachraňujících čest, které jsou porušením lidských práv žen a dívek a překážkou ženám, aby mohly využívat lidská práva a základní svobody, a ve spolupráci s místními skupinami žen zesílit úsilí o zvýšení kolektivního a individuálního povědomí o tom, jak tyto škodlivé tradice nebo zvykové praktiky porušují lidská práva žen;
- f. Pokračovat v provádění výzkumu a dosáhnout lepšího porozumění základním příčinám všech forem násilí vůči ženám, s cílem vypracovat programy a učinit opatření směřující k odstranění všech forem násilí;

- g. Přijmout opatření, politiky a programy zaměřené na potírání rasismu a rasově motivovaného násilí vůči ženám a dívkám;
- h. Učinit co nejdříve konkrétní kroky zaměřené na odstranění násilí, které má důsledky na domorodé ženy, s plnou a dobrovolnou účastí těchto žen, a provádět vhodné a účinné programy a poskytovat služby s cílem odstranit všechny formy násilí;
- i. Přijmout a prosazovat holistický přístup s cílem reagovat na všechny formy násilí a zneužívání páchaného na dívkách a ženách bez ohledu na jejich věk, mít na zřeteli dívky a ženy se zdravotním postižením a zranitelné a marginalizované ženy a dívky, aby se respektovaly jejich různorodé potřeby, včetně vzdělávání, poskytování odpovídající zdravotní péče a služeb a základních sociálních služeb;
- j. Schválit a prosazovat holistický přístup k potírání násilí páchaného na ženách během celého jejich životního cyklu a za všech okolností.

70.

- a. Přijmout vhodná opatření k řešení klíčových faktorů, včetně externích faktorů, které podněcují k obchodování ženami a dívkami pro účely prostituce a jiných forem komercializovaného sexu a pro účely násilných sňatků a nucené práce. Obchod ženami je zapotřebí odstranit posílením stávajících právních předpisů, které by měly poskytnout ženám a dívkám lepší ochranu a je třeba trestat pachatele pomocí opatření v rámci trestního i občanského práva;
- b. Vypracovat, vynutit a posílit účinná opatření k potírání a odstranění všech forem obchodování se ženami a dívkami pomocí komplexní strategie zaměřené na tuto oblast, jejíž součástí budou mj. legislativní opatření, kampaně prevence, výměny informací, pomoc obětem, jejich ochrana a reintegrace a stíhání všech lidí zapojených do této sítě, včetně zprostředkovatelů;
- c. V rámci právního rámce a v souladu s národní politikou zvážit zproštění obětí obchodování, zejména žen a dívek, všech obvinění týkajících se nelegálního vstupu do země nebo nelegálního pobytu a vzít při tom na zřetel na okolnost, že jde o oběti obchodování;
- d. Zvážit ustavení nebo posílení národních koordinačních mechanismů, například národního zpravodaje nebo meziministerského orgánu s účastí občanské společnosti, včetně nevládních organizací, s cílem posílit výměnu informací a podávat zprávy obsahující údaje a upozorňující na klíčové příčiny, faktory a trendy v násilí vůči ženám, zejména násilí formou obchodování;
- e. Poskytovat ochranu a podporu ženám a jejich rodinám a rozvíjet a posilovat politiky podporující zabezpečení rodin.

71.

- a. Ve vhodných případech zvážit přijetí národních právních předpisů v souladu s Úmluvou o biologické diverzitě¹⁴⁾ na ochranu znalostí, inovací a postupů používaných ženami v domorodých a místních komunitách týkajících se tradičního lékařství, biologické diverzity a domorodých technologií;
- b. V nutných případech přizpůsobit zemědělskou politiku a mechanismy a politiku životního prostředí s cílem začlenit genderovou perspektivu a ve spolupráci s občanskou společností podporovat zemědělce, zejména ženy pracující v zemědělství a ženy žijící ve venkovských oblastech poskytováním vzdělávacích a výcvikových programů.

72.

- a. Přijmout politiky a provádět programy prioritně zaměřené na genderové aspekty při novém výskytu i při přetrvávajících výzvách pro zdraví, jako jsou

malárie, tuberkulóza, HIV/AIDS a při potírání jiných nemocí majících nepoměrně velký účinek na zdraví žen, včetně nemocí způsobujících nejvyšší míry úmrtnosti a nemocnosti;

- b. Zajistit, aby se snižování nemocnosti a úmrtnosti rodiček stalo prioritou pro sektor zdravotnictví a aby ženy měly snadný přístup k péči v těhotenství a mateřství, k dobře přístrojově a personálně vybaveným službám zdravotní péče pro matku a dítě, ke kvalifikované pomoci při porodu, k rychlé péči v naléhavých případech souvisejících s porodem, v nutných případech k účinnému předání a transportu do zařízení vyšší úrovně, péči po propuštění ze zdravotnického zařízení a rodičovskému plánování, aby se mj. podpořilo bezpečné mateřství a upřednostnila pozornost k opatřením směřujícím k prevenci, zjištění a léčení rakoviny prsu, děložního čípku a vaječníků a osteoporózy a sexuálně přenosných nemocí, včetně HIV/AIDS;
- c. Přijmout opatření k uspokojení nesplněných potřeb v oblasti kvalitního plánování rodičovství a antikoncepce, zejména s ohledem na stávající nedostatky v poskytování, zásobování a využívání;
- d. Sbírat a rozšiřovat aktualizovaná a spolehlivá data o úmrtnosti a nemocnosti žen a provádět další výzkum týkající se sociálních a ekonomických faktorů a jejich účinku na zdraví dívek a žen všech věkových kategorií, jakož i výzkum zaměřený na poskytování zdravotních služeb dívkám a ženám a využití těchto služeb a přednostně podpořit prevenci nemocí a programy propagace zdraví pro ženy;
- e. Zajistit všeobecný a rovný přístup ženám a mužům v průběhu celého životního cyklu k sociálním službám souvisejícím s péčí o zdraví, včetně vzdělávání, dodávek čisté vody a bezpečných sanitárních opatření, výživy, zajištění bezpečnosti potravin a zdravotních vzdělávacích programů.
- f. Zajistit poskytování bezpečných pracovních podmínek pro všechny pracovníky ve zdravotnictví;
- g. Přijmout, uzákonit, přezkoumat, a tam kde je to nutné a vhodné revidovat, a provádět právní předpisy, politiky a programy v oblasti zdravotnictví, po konzultacích s organizacemi žen a jinými aktéry občanské společnosti, a přidělovat potřebné rozpočtové prostředky k zajištění nejvyšší dosažitelné úrovně fyzického a duševního zdraví, aby tak ženy měly plný a rovný přístup ke komplexní, vysoce kvalitní a finančně dostupné zdravotní péči, informacím, vzdělávání a službám v celém cyklu svého života; promítat nové požadavky na služby a péči o ženy a dívky v důsledku pandemie HIV/AIDS a nových poznatků o potřebách žen týkajících se specifických problémů duševního zdraví a chorob z povolání a procesu stárnutí; a chránit a prosazovat lidská práva tím, že se zajistí, aby všechna zdravotní zařízení a zdravotničtí pracovníci při poskytování zdravotní péče ženám postupovali v souladu s etickými, profesionálními a k genderově senzitivními standardy a v případě potřeby toho dosáhnou zřízením nebo posílením regulačních a donucovacích mechanismů;
- h. Vyloučit diskriminaci vůči všem ženám a dívkám v přístupu k zdravotním informacím, zdravotní výchově a zdravotní péči a službám;
- i. Reprodukční zdraví je stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo neduhů, ve všech záležitostech týkajících se reprodukčního systému, jeho funkcí a procesů. Z pojmu reprodukční zdraví tedy vyplývá, že lidé budou schopni mít uspokojující a bezpečný sexuální život a budou mít schopnost reprodukce a svobodu rozhodnout, kdy a jak často to

dělat. Z této poslední podmínky dále vyplývá právo mužů a žen na informace a přístup k bezpečným, účinným, finančně dostupným a přijatelným metodám nezávislého plánování rodičovství, jakož i k dalším metodám, které si zvolí, pro regulaci plodnosti, pokud nejsou v rozporu se zákonem, a dále právo na přístup k vhodným službám zdravotní péče, které ženám umožní bezpečné absolvování těhotenství a narození dítěte a dají manželským párům maximální vyhlídky, že budou mít zdravé dítě. V souladu se shora uvedenou definicí reprodukčního zdraví je reprodukční zdravotní péče definována jako soubor metod, technik a služeb přispívajících k reprodukčnímu zdraví a pohodě tím, že předchází a řeší problémy reprodukčního zdraví. Zahrnuje také sexuální zdraví, jehož účelem je povýšit na vyšší úroveň život a osobní vztahy, nikoli tedy pouze poradenství a péče týkající se reprodukčních nebo pohlavně přenosných nemocí.

- j. Máme-li na zřeteli shora uvedenou definici pak reprodukční práva zahrnují určitá lidská práva, která jsou již uznána v národním zákonodárství, mezinárodních dokumentech o lidských právech a jiných konsensuálních dokumentech. Tato práva spočívají v uznání základních práv manželských párů a jednotlivců svobodně rozhodovat o počtu dětí, odstupu a době jejich narození, k čemuž je nutné právo na informace a prostředky aby to mohli udělat. Zahrnují také právo na dosažení nejvyšší úrovně sexuálního a reprodukčního zdraví. Toto právo zahrnuje rovněž právo na rozhodování týkající se reprodukce bez jakékoli diskriminace, donucení nebo násilí, jak je to vyjádřeno v dokumentech o lidských právech. Při výkonu tohoto práva by všechny páry a jednotlivci měli brát zřetel na své životní podmínky a podmínky jejich budoucích dětí a svou odpovědnost ke společnosti. Prosazování odpovědného výkonu těchto práv všemi lidmi by mělo být fundamentální základnou pro vládní politiky a programy v oblasti reprodukčního zdraví a podpůrné společenské programy, včetně oblasti plánování rodičovství. Součástí závazku vlád by měla být jejich plná pozornost podpoře vzájemně se respektujících a rovnoprávných vztahů mezi pohlavími a zejména je zapotřebí uspokojit potřeby dospívající mládeže v oblasti výchovy a služeb, aby si lidé mohli odpovědně poradit se svou sexualitou. Reprodukční zdraví není uplatněno vůči mnoha lidem na světě vzhledem k takovým faktorům, jako jsou nedostatečná úroveň znalostí o sexualitě lidí a nevhodné nebo nepostačující informace a služby týkající se reprodukčního zdraví; vysoký výskyt vysoce rizikového sexuálního chování; diskriminační praktiky ve společnosti; negativní postoje vůči ženám a dívkám; a omezená pravomoc mnohých žen a dívek na svůj vlastní sexuální a reprodukční život. Zvláště zranitelná je dospívající mládež, vzhledem k tomu, že ve většině zemí nemá dostatek informací a dostatečný přístup k relevantním službám. Starší ženy a muži mají specifické reprodukční a sexuální problémy, které se často řeší nedostatečným způsobem.
- k. Lidská práva žen zahrnují jejich právo mít kontrolu a svobodně a odpovědně rozhodovat ve všech otázkách týkajících se jejich sexuality, včetně sexuálního a reprodukčního zdraví, bez donucení, diskriminace nebo násilí. Rovné vztahy mezi ženami a muži v otázkách sexuálních vztahů a reprodukce, včetně plného respektu integrity osob, vyžadují vzájemný respekt, souhlas a sdílenou odpovědnost za sexuální chování a jeho následky;
- l. Navrhovat a provádět programy pobízející muže a umožňující jim osvojit si zásady bezpečného a odpovědného sexuálního a reprodukčního chování

- a účinně využívat metod k prevenci nechtěného těhotenství a sexuálně přenosných nemocí, včetně HIV/AIDS;
- m. Učinit všechna vhodná opatření k vyloučení škodlivých, lékařsky zbytečných nebo násilných léčebných zásahů, jakož i podávání nevhodných léků a přemíry léků ženám, a zajistit, že řádně vyškolený personál bude všechny ženy řádně informovat o možných postupech, včetně pravděpodobných příznivých a možných vedlejších účinků;
 - n. Přijmout opatření k zajištění nediskriminace a respektování soukromí lidí žijících s HIV/AIDS a sexuálně přenosnými nemocemi, včetně žen a mladých lidí tak, aby nezůstali bez informací potřebných k prevenci nákazy dalších osob HIV/AIDS a sexuálně přenosnými nemocemi a aby měli přístup k léčení a službám zdravotní péče bez obav ze stigmatizace nebo násilí;
 - o. Ve světle odstavce 8.25 Akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, kde se uvádí:

"V žádném případě nesmí být potrat prosazován jako metoda plánovaného rodičovství, všechny vlády a relevantní mezivládní a nevládní organizace se vyzývají, aby posílily své závazky ke zdraví žen a vypořádaly se s zdravotními důsledky nebezpečných potratů²⁰, které jsou velkým problémem veřejného zdraví, a aby snížily výskyt potratů pomocí rozšířených a zlepšených služeb plánovaného rodičovství. Nejvyšší prioritou musí být vždy prevence nechtěného těhotenství a je zapotřebí podniknout všechny pokusy k vyloučení potřeby potratu. Ženy, které nechtěně otěhotní, by vždy měly mít přístup k spolehlivým informacím a soucitnému poradenství. Jakákoli opatření nebo změny v rámci systému zdravotnictví týkající se potratů mohou být stanoveny jen na národní nebo místní úrovni na základě národního legislativního procesu. Za okolností, kde potrat není porušením zákona, by potraty měly být bezpečné. Ve všech případech by ženy měly mít přístup ke kvalitním službám při řešení komplikací vyplývajících z potratů. Měly být bez odkladu nabídnuty poradenské služby po provedení potratu, poradenství a služby plánovaného rodičovství, což také pomůže vyhnout se opakovaným potratům zvážit přezkoumání zákonů obsahujících trestní postihy proti ženám, které se podrobily nezákonnému potratu;

Nebezpečné potraty jsou definovány jako postupy pro skončení nechtěného těhotenství buď osobami bez potřebných dovedností nebo v prostředí, kde chybí minimální lékařský standard nebo kde jsou splněny obě podmínky (na základě zprávy Světové zdravotnické organizace Prevence a řízení nebezpečných potratů, zpráva odborné pracovní skupiny, Ženeva, duben 1992 (WHO/MSM/92.5))."

- p. Propagovat a zlepšit komplexní genderově specifické strategie protitabákové prevence a kontroly zaměřené na všechny ženy, zejména dospívající dívky a těhotné ženy, které by měly zahrnovat výchovné programy, programy a služby zaměřené na prevenci a skončení s kouřením, a strategie ke snížení expozice při tzv. pasivním kouření a podpořit vypracování mezinárodní rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace o kontrole tabáku;
- q. Prosazovat a zlepšit informační programy a opatření, včetně zásahů k odstranění zvyšující se konzumace omamných látek ženami a dospívajícími dívkami a uspořádat informační kampaně o zdravotním riziku a dalších následcích a jejich nepříznivém vlivu na rodinu.

73.

- a. Provádět genderový mainstreaming uvnitř klíčových makroekonomických politik a politik sociálního rozvoje a do programů rozvoje;
- b. Vhodným způsobem včlenit genderovou perspektivu do návrhů, vypracování, přijetí a provádění všech rozpočtových procesů, aby se prosadilo spravedlivé, účinné a vhodné přidělení zdrojů a stanovily dostatečné rozpočtové alokace na podporu genderové rovnosti a programů rozvoje, které přispívají k posílení postavení žen a rozvíjet potřebné analytické a metodické nástroje a mechanismy pro monitorování a hodnocení;
- c. Vhodným způsobem zvýšit a účinně používat finanční a jiné zdroje v sociálním sektoru, zejména v školství a zdravotnictví, k dosažení genderové rovnosti a posílení postavení žen, což by se mělo stát ústřední strategií při realizaci rozvoje a odstranění chudoby;
- d. Usilovat o snížení disproportně velkého počtu žen, zejména venkovských žen, žijících v chudobě prováděním národních programů boje proti chudobě zaměřených na problémy z genderové perspektivy a posílení postavení žen, se stanovením krátkodobých a dlouhodobých cílů.

74.

- a. Provádět sociální a ekonomické politiky prosazující trvale udržitelný rozvoj a podporovat a zajišťovat programy vymýcení chudoby, určené zejména ženám, mezi jiným poskytováním výcviku v dovednostech, zajištěním rovného přístupu ke zdrojům a jejich kontrole, financování, úvěru, včetně mikroúvěru, informací a technologií a rovného přístupu k trhům k prospěchu žen všech věkových kategorií, zejména žen žijících v chudobě a na okraji společnosti, včetně venkovských žen, domorodých žen a žen v domácnosti;
- b. Vytvářet sociální systémy a zajišťovat k nim přístup a brát při tom v úvahu specifické potřeby žen žijících v chudobě, demografické změny a změny ve společnosti, aby se poskytlo zabezpečení proti nejistotám a změnám v podmínkách práce spojeným s globalizací a snažit se zajistit, aby nové pružné a nově se vytvářející formy práce byly postačujícím způsobem kryty sociální ochranou;
- c. Pokračovat v přezkoumání, modifikaci a provádění makroekonomických a sociálních politik a programů, mimo jiné pomocí analýzy z genderové perspektivy těch, které se týkají strukturálního přizpůsobení a problémů externího zadlužení, aby se ženám zajistil rovný přístup ke zdrojům a základním sociálním službám.

75. Usnadnit zaměstnání žen pomocí mimo jiné prosazováním dostatečné sociální ochrany, zjednodušením administrativních postupů, odstraněním fiskálních překážek a kde je to vhodné i dalšími opatřeními, jako je přístup k rizikovému kapitálu, úvěrovým programům, mikroúvěru a jinému financování, která usnadňují zakládání mikropodniků a malých a středních podniků.

76.

- a. Na všech úrovních ustavovat institucionální mechanismy, nebo posílit existující, aby spolupracovaly s národními institucemi s cílem zvýšit společenskou podporu genderové rovnosti a postupovat při tom ve spolupráci s občanskou společností, zejména s nevládními organizacemi žen;
- b. Na nejvyšší úrovni postupovat aktivním způsobem k dosažení trvalého zlepšování postavení žen, zejména posilováním národních mechanismů k provádění genderového mainstreamingu, aby se tak urychlilo zvyšování

pravomocí žen ve všech oblastech a zajistil závazek k politikám pro prosazování genderové rovnosti;

- c. Poskytovat národním mechanismům všechny potřebné lidské a finanční zdroje, například zkoumáním inovativních programů financování, aby se genderový mainstreaming stal součástí všech politik, programů a projektů;
- d. Zvážit ustavení nových komisí nebo podobných institucí k prosazování rovných příležitostí;
- e. Posílit úsilí o plné provádění národních akčních plánů vypracovaných pro účely provádění Pekingské akční platformy a, tam kde je to nutné, přizpůsobit nebo vypracovat akční plány pro budoucnost;
- f. Zajistit, že návrhy všech státních informačních politik a strategií budou genderově senzitivní.

77.

- a. Poskytovat národním statistickým úřadům institucionální a finanční podporu, aby shromažďovaly, zpracovávaly a rozšiřovaly údaje členěné podle pohlaví, věku a jiných vhodných hledisek, ve formě, která je přístupná veřejnosti a odpovědným politickým činitelům pro provedení mj. genderové analýzy, monitorování a posouzení důsledků, a podporovat novou práci na vypracování statistik a ukazatelů, zejména v oblastech, které zvláště trpí nedostatkem informací;
- b. Pravidelně shromažďovat a publikovat statistiky trestných činů a monitorovat trendy ve vynucování zákona v otázkách týkajících se porušování práv žen a dívek, aby se zvýšilo povědomí vedoucí k přijetí účinnějších politik;
- c. Rozvíjet národní kapacity k provádění výzkumu a vypracování studií zaměřených na genderovou problematiku a orientovaných na provádění politik a sledování jejich účinku na univerzitách a v národních výzkumných a vzdělávacích institucích k tomu, aby se umožnilo provádění genderově orientované politiky založené na znalostech o této problematice.

B. Další akce, které je třeba uskutečnit na národní úrovni - na úrovni vlád, soukromého sektoru, nevládních organizací a jiných složek občanské společnosti:

78.

- a. Povzbuzovat vypracování výcvikových programů a programů právní gramotnosti, které vytvářejí a podporují kapacitu organizací žen pro účely hájení lidských práv a základních svobod žen a dívek;
- b. Tam, kde je to vhodné, povzbuzovat spolupráci mezi vládami, nevládními organizacemi, organizacemi přímo na místě a tradičními vůdci komunit při prosazování a ochraně lidských práv a základních svobod žen a dívek, důstojnosti a vážnosti člověka a rovných práv žen a mužů;
- c. Povzbuzovat spolupráci státních orgánů, členů zastupitelských orgánů a jiných relevantních orgánů s ženskými organizacemi, případně včetně nevládních organizací, při zajišťování, aby právní předpisy nebyly diskriminující;
- d. Poskytovat genderově senzitivní výcvik všem složkám, včetně policie, státních zástupců a soudců pro jejich práci s oběťmi násilí, páchaného zejména vůči ženám a dívkám, včetně sexuálního násilí.

79.

- a. Přijmout holistický přístup k tělesnému a duševnímu zdraví žen v průběhu celého životního cyklu, učinit další opatření k nové úpravě zdravotních informací a služeb a výcviku zdravotnického personálu s cílem zvýšit citlivost k genderovým otázkám, prosazovat genderovou rovnováhu na všech úrovních

systému zdravotní péče a promítat hlediska žen a právo na soukromí, důvěrnost a dobrovolný a informovaný souhlas.

- b. Posilovat úsilí o zajištění všeobecného přístupu k základní zdravotní péči, včetně reprodukční zdravotní péče, po celý životní cyklus a dosáhnout tohoto cíle nejpozději v roce 2015;
- c. Přezkoumat a revidovat národní politiky, programy a právní předpisy za účelem provedení klíčových akcí k další realizaci akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, který byl přijat na 21. Zvláštním zasedání Valného shromáždění, a věnovat zvláštní pozornost dosažení konkrétních standardů pro snížení úmrtnosti rodiček, zvýšení počtu porodů s odbornou asistencí, poskytování co nejširšího dosažitelného rozsahu služeb bezpečného a účinného plánování rodičovství a metod antikoncepce a snížení rizika nákazy HIV/AIDS pro mladé lidi;
- d. Posílit opatření ke zlepšení výživy všech dívek a žen a uvědomit si při tom účinky vážného i mírného nedostatku výživy, celoživotních implikací výživy a vazby mezi zdravím matky a dítěte a prosazovat a zvyšovat podporu programům na snížení výskytu nedostatečné výživy, jako jsou programy podávání jídel ve školách, programy výživy matka-dítě a podávání mikronutričních doplňků, a věnovat zvláštní pozornost překlenutí mezery mezi pohlavími ve výživě;
- e. Přezkoumat s plnou účastí žen a monitorovat vliv reforem a iniciativ v oblasti zdravotnictví na zdraví žen a jejich výkon lidských práv, zejména s ohledem na poskytování služeb na venkově i ve městě ženám žijícím v chudobě, a zajistit, aby reformy všem ženám zabezpečily plný přístup k dostupné, finančně únosné a vysoce kvalitní zdravotní péči a službám a přihlížet při tom k rozdílným potřebám žen;
- f. Navrhovat a provádět programy, pokud je to vhodné s plnou účastí dospívající mládeže, k poskytování výchovy, informací a vhodných, specifických a uživatelům přátelských a dostupných služeb, bez jakékoli diskriminace, k účinnému řešení jejich reprodukčních a sexuálních zdravotních potřeb a brát při tom zřetel na jejich právo na soukromí, důvěrnost, respekt a informovaný souhlas a na odpovědnosti, práva a povinnosti rodičů a zákonných opatrovníků s cílem poskytovat způsobem, který je slučitelný s rozvíjejícími se schopnostmi dítěte, vhodné nasměrování a vedení k výkonu práv dítěte uznaných v Úmluvě o právech dítěte¹⁵⁾, v souladu s Úmluvou o odstranění všech forem diskriminace žen a zajistit, že při všech akcích týkajících se dětí bude hlavním určujícím činitelem maximální prospěch dítěte. Tyto programy by měly, mimo jiné, posilovat sebeúctu dospívajících dívek a pomáhat jim přijmout odpovědnost za svůj vlastní život; prosazovat genderovou rovnost a odpovědné sexuální chování; zvyšovat vědomosti o sexuálně přenosných nemocech, včetně HIV/AIDS, předcházet jim a léčit je a upozorňovat na sexuální násilí a zneužívání; a radit dospívajícím dívkám v otázkách jak se vyvarovat nechtěnému a předčasnému těhotenství;
- g. Navrhovat a provádět programy zaměřené na poskytování sociálních služeb a podporu těhotných dospívajících dívek a mladistvých matek, zejména s cílem umožnit jim pokračovat ve vzdělávání a dokončit je;
- h. Věnovat zvláštní pozornost rozvíjení a zlepšování přístupu k zlepšeným a novým technologiím a bezpečným a finančně dostupným lékům a léčebným programům k uspokojení zdravotních potřeb žen, se zřetelem, mimo jiné, na nemoci srdce a plic, vysoký krevní tlak, osteoporózu, rakovinu prsu, děložního

čípku a vaječníků a na plánování rodičovství a metody antikoncepce pro ženy i muže.

80. Rozvíjet a používat rámcové postupy, příručky a jiné praktické nástroje a ukazatele s cílem urychlit genderový mainstreaming, včetně genderově založeného výzkumu, analytických nástrojů a metodik, výcviku, případových studií, statistik a informací.

81.

- a. Vytvářet rovné příležitosti a příznivé podmínky ženám všech věkových kategorií a bez ohledu na jejich původ ve stejné míře jako mužům povzbuzováním jejich vstupu do politiky a jejich účasti na všech úrovních;
- b. Povzbuzovat předkládání většího počtu kandidatur žen, mimo jiné prostřednictvím politických stran, kvót a měřitelných cílů a jiných vhodných prostředků, ke zvolení žen do parlamentů a jiných legislativních struktur s cílem zvýšit jejich podíl a příspěvek k formulaci veřejné politiky;
- c. V partnerství s organizacemi žen, včetně nevládních organizací, a skupin v komunitách rozvíjet a udržovat konzultativní procesy a mechanismy, aby se zajistilo, že ženy, zejména ženy mající zvláštní překážky v účasti na veřejném životě, budou plně informovány a zapojeny do rozhodování, které ovlivňuje jejich život.

82.

- a. Prosazovat a chránit práva pracujících žen a podniknout opatření k odstranění právních překážek a stereotypních postojů ke genderové rovnosti při práci a zaměřit se mimo jiné na předsudky týkající se pohlaví při přijímání do zaměstnání; pracovní podmínky; segregaci v povoláních a obtěžování žen; diskriminaci v dávkách sociálního zabezpečení; bezpečnost a ochranu zdraví žen při práci; nerovné příležitosti pro postup v pracovní kariéře a nedostatečné sdílení odpovědností za rodinu ze strany mužů;
- b. Prosazovat programy umožňující ženám a mužům, aby sladili své pracovní a rodinné odpovědnosti a povzbuzovat muže, aby se rovným způsobem dělili s ženami o práci v domácnosti a odpovědnost za péči o děti;
- c. Rozvíjet a posilovat politiky a programy na podporu četným rolím žen, v nichž různými formami přispívají k úspěšnému vývoji rodiny, které uznávají sociální význam mateřství, mateřské péče, rodičovství, roli rodičů a zákonných opatrovníků ve výchově dětí a péči o ostatní členy rodiny. Tyto politiky a programy by také měly v tomto ohledu podporovat sdílenou odpovědnost rodičů, žen a mužů ve společnosti jako celek;
- d. Navrhovat, provádět a prosazovat politiky a služby přátelské rodině, včetně finančně únosných, dostupných a kvalitních služeb péče o dítě a jiné rodinné příslušníky, programy rodičovské dovolené a jiné programy dovolené a kampaně přispívající k ovlivnění veřejného mínění a jiných relevantních aktérů v otázkách rovného sdílení povinností v zaměstnání a rodině mezi ženami a muži;
- e. Vypracovat politiky a programy ke zvýšení zaměstnatelnosti žen a jejich přístupu ke kvalitním pracovním místům pomocí zlepšeného přístupu k formálnímu i neformálnímu vzdělávání a odbornému výcviku, celoživotnímu vzdělávání a pokračujícímu výcviku, dálkovému studiu, včetně studia a výcviku v informačních a komunikačních technologiích a podnikatelských dovednostech, zejména v rozvojových zemích, aby se podporovalo posílení postavení žen v různých stádiích jejich života;
- f. Podniknout akce ke zvýšení účasti žen a dosažení vyváženého zastoupení žen a mužů ve všech sektorech a povoláních na trhu práce, mimo jiné

povzbuzováním, aby se vytvářely nebo rozšiřovaly institucionální sítě na podporu rozvoje kariéry a prosazování žen;

- g. Vypracovat a posílit programy a politiky na podporu podnikajících žen, včetně žen zakládajících nový podnik a umožňovat jim přístup k informacím, výcviku včetně odborného výcviku, novým technologiím, spolupracujícím sítím, a úvěru a finančním službám;
- h. Iniciovat pozitivní kroky na prosazení rovného odměňování za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty a snižovat rozdíly v odměňování mezi ženami a muži;
- i. Povzbuzovat a podporovat vzdělávání dívek ve vědeckých oborech, matematice a nových technologiích, včetně informačních technologiích a technických předmětů, a vybízet ženy pomocí poradenství pro volbu povolání a kariéry, aby hledaly zaměstnání v sektorech s vysokým růstem a ucházely se o dobře placená pracovní místa;
- j. Vypracovat politiky a provádět programy, zejména pro muže a chlapce, zaměřené na změnu stereotypních postojů a chování v otázkách genderových rolí a odpovědností s cílem prosazovat genderovou rovnost a pozitivní postoje a chování;
- k. Zesílit kampaně k otázkám problematiky vztahů mezi ženami a muži a genderové rovnosti a problematiky výcviku žen a mužů, dívek a chlapců, s cílem odstranit přetrvávající škodlivé stereotypy;
- l. Analyzovat a pokud je to nutné reagovat na hlavní příčiny jevu, že na ženy a muže působí rozdílným způsobem proces tvorby pracovních míst a snižování počtu pracovních příležitostí ve spojitosti s ekonomickou restrukturalizací a strukturálním přizpůsobením ekonomik, včetně globalizace;
- m. Prosazovat citlivý přístup k genderové problematice a sociální odpovědnost v soukromém sektoru, mimo jiné úpravami pracovní doby a rozšiřováním informačních a poradenských kampaní zaměřených na informace o problematice pohlaví.

83.

- a. Posílit nebo v případě potřeby ustavit vhodné národní spolupracující i řádné mechanismy pro podávání zpráv, s účastí nevládních organizací a zvláště organizací žen, které by monitorovaly pokrok dosažený v provádění národních politik, programů a stanovených cílů pro dosažení genderové rovnosti;
- b. Podporovat práci nevládních organizací a organizací fungujících v komunitách, které pomáhají znevýhodněným ženám, zejména venkovským ženám, aby získaly přístup k finančním institucím při zřizování živností a jiných trvalých zdrojů obživy;
- c. Učinit opatření umožňující starším ženám, aby se aktivně zapojily do všech oblastí života a aby také plnily různé role ve svých komunitách, ve veřejném životě a rozhodování, a rozvíjet a provádět politiky a programy zajišťující aby mohly mít plný prospěch ze svých lidských práv a vést kvalitní život a také účinně se zabývat jejich potřebami s cílem přispět k realizaci společnosti pro všechny věkové kategorie;
- d. Navrhnout a provádět politiky a programy, které by se plně zaměřily na specifické potřeby žen a dívek se zdravotním postižením a zajistily jejich plný přístup ke vzdělávání na všech úrovních, včetně technického a odborného výcviku a odpovídajících rehabilitačních programů, které by zajistily přístup k zdravotní péči a službám a příležitostem získat zaměstnání a chránily

a prosazovaly jejich lidská práva a, tam kde je to zapotřebí, eliminovaly stávající nerovnosti mezi ženami a muži se zdravotním postižením.

C. Akce, které je třeba uskutečnit na mezinárodní úrovni - na úrovni systému spojených národů, případně mezinárodních a regionálních organizací:

84.

- a. Pomáhat vládám na jejich žádost při budování institucionálního zabezpečení a vypracování národních akčních plánů nebo při dalším provádění stávajících akčních plánů pro realizaci Akční platformy.
- b. Podporovat nevládní organizace, zejména organizace žen při budování jejich postavení a obhajovat, provádět a sledovat provádění Akční platformy;
- c. Přidělovat dostatečné prostředky regionálním a národním programům k provádění Akční platformy v jejích 12 kritických oblastech;
- d. Pomáhat vládám v zemích s transformující se ekonomikou dále rozvíjet a provádět plány a programy zaměřené na ekonomické a politické posílení postavení žen;
- e. Vybízet Hospodářskou a sociální radu, aby uložila regionálním komisím, aby v rámci svých stávajících mandátů a zdrojů vybudovaly databáze, které by se pravidelně aktualizovaly a v kterých by byly uvedeny a sledovány programy a projekty prováděné v příslušných oblastech odbornými organizacemi systému Spojených národů, a aby usnadňovaly jejich rozšiřování, jakož i vyhodnocení jejich účinku na zlepšování postavení žen cestou provádění Akční platformy.

85.

- a. V odborných organizacích Spojených národů pokračovat v provádění, vyhodnocování a v následné činnosti na přidělených úsecích práce, využívat plného rozsahu expertizy dosažitelné v systému Spojených národů, jakož i závěrů dohodnutých v Hospodářské a sociální radě, a jiných programů a iniciativ k provádění genderového mainstreamingu uvnitř všech politik, programů a plánování systému Spojených národů, například cestou integrovaného a koordinovaného pokračování v práci a podávání zpráv všem konferencím a summitům Spojených národů a zajišťovat také přidělení dostatečných zdrojů k zachování oddělení a týmů pro genderové otázky k dosažení těchto cílů;
- b. Pomáhat zemím na jejich žádost při vypracování metod pro sběr statistických údajů o přínosu žen a mužů pro společnost a ekonomiku a o sociální a ekonomické situaci žen a mužů, zvláště ve vztahu k chudobě a neplacené práci ve všech sektorech;
- c. Podporovat národní úsilí, zejména v rozvojových zemích o rozšířený přístup k novým informačním technologiím, které napomáhají jejich úsilí o rozvíjení spolupracujícího výzkumu, odborného výcviku a rozšiřování informací a využívat při tom informační systém o genderových otázkách, který buduje Mezinárodní výzkumný a vzdělávací ústav pro zlepšení postavení žen (INSTRAW) a současně při tom podporovat tradiční metody sběru, a rozšiřování informací, výzkumu a výcviku;
- d. Zajišťovat, aby se personálu a úředníkům Spojených národů v ústředí i na dislokovaných pracovištích, zejména nasazeným v operacích v terénu, dostalo výcviku a aby ve své práci trvale uplatňovali genderovou perspektivu, včetně analýzy účinku programů na obě pohlaví, a aby bylo zajištěno potřebné pokračování tohoto výcviku;

- e. Podporovat Komisi pro postavení žen, aby v rámci svého mandátu posuzovala a prosazovala provádění Pekingské akční platformy a její následné činnosti;
- f. Pomáhat vládám na jejich žádost při začlenění genderové perspektivy, jakožto dimenze rozvoje, do národního plánování rozvoje;
- g. Pomáhat státům, které ratifikovaly Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen, při budování zabezpečení a při jeho provádění a v této souvislosti vybízet tyto státy, aby přihlédly k závěrečným připomínkám a také k všeobecným doporučením výboru.

86.

- a. Pomáhat vládám na jejich žádost při vypracování strategií týkajících se poskytování pomoci, a kde to přichází v úvahu, při reakci na humanitární krize vyplývající z ozbrojených konfliktů a přírodních katastrof, aby všechny postupy byly genderově senzitivní;
- b. Zajistit a podporovat plnou účast žen, na všech úrovních rozhodování a provádění, na aktivitách rozvoje a v mírových procesech, včetně prevence a řešení konfliktů, rekonstrukce po skončení konfliktu, zajištění míru, zachování míru a v tomto ohledu podporovat zapojení organizací žen, organizací působících v komunitách a nevládních organizací;
- c. Pobízet zapojení žen do rozhodování na všech úrovních a dosáhnout genderovou rovnováhu při jmenování žen a mužů do funkcí, s plným respektem k zásadě spravedlivého geografického rozdělení, včetně funkcí zvláštních velvyslanců a zvláštních zástupců a při provádění zprostředkovací činnosti jménem generálního tajemníka, mimo jiné v záležitostech týkajících se zajištění míru, zachování míru a v operativních činnostech, včetně ve funkci místních koordinátorů;
- d. Podle potřeby poskytovat genderově senzitivní výcvik všem účastníkům v misích pro zajištění a zachování míru, aby si poradili při práci s oběťmi, zvláště ženami a dívkami, v otázkách násilí, zejména sexuálního násilí;
- e. Podniknout další účinná opatření k odstranění překážek pro realizaci práva národů na sebeurčení, zejména národů žijících pod koloniální a cizí okupací, která trvale nepříznivě ovlivňuje jejich hospodářský a sociální rozvoj.

87.

- a. Podporovat aktivity zaměřené na odstranění všech forem násilí vůči ženám a dívkám, včetně poskytování podpory pro aktivity spolupracujících sítí a organizací žen uvnitř systému Spojených národů;
- b. Zvážit vyhlášení mezinárodní kampaně "zero tolerance" zaměřené na netoleranci násilí vůči ženám.

88. Vybízet k provádění opatření sloužících k dosažení cíle genderové rovnováhy 50/50 ve všech funkcích, včetně funkcí na profesionální a vyšší úrovni v sekretariátech, včetně misí k zajištění míru, vyjednávání o míru a ve všech aktivitách a podávat o tom podle potřeby zprávy a posílit mechanismy skládání účtů ze strany vedení příslušných akcí.

89. S plnou účastí žen přijímat opatření k vytvoření vstřícného prostředí na všech úrovních, které by přispívalo k dosažení a udržení světového míru, demokracie a mírového řešení sporů, při plném respektování zásad suverenity, teritoriální integrity a politické nezávislosti států a nezasahování do otázek, které jsou podle Charty Spojených národů a mezinárodního práva spadají výlučně do pravomoci států, jakož i opatření na podporu a ochranu lidských práv a základních svobod, včetně práva na rozvoj.

D. Akce, které je třeba uskutečnit na národní a mezinárodní úrovni - na úrovni vlád, regionálních a mezinárodních organizací, včetně systému spojených národů a mezinárodních finančních institucí a podle potřeby jiných aktérů:

90. Podniknout kroky s cílem vyhnout se a zdržet se všech jednostranných opatření, která nejsou v souladu s mezinárodním právem a Chartou Spojených národů a která brání plnému dosažení ekonomického a sociálního rozvoje obyvatelstva příslušných zemí, včetně žen a dětí, a opatření, která brání jejich spokojenému životu a vytvářejí překážky k plnému využívání jejich lidských práv, včetně práva každého člověka na životní úroveň zajišťující jeho zdraví a pohodu, práva na výživu, zdravotní péči a potřebné sociální služby. Zajistit, aby potraviny a léky nebyly užívány jako nástroje politického nátlaku.

91. V souladu s mezinárodním právem přijmout naléhavá a účinná opatření s cílem zmírnit negativní vliv ekonomických sankcí na ženy a děti.

92.

- a. Prosazovat mezinárodní spolupráci na podporu regionálního a národního úsilí při vypracování a využívání genderových analýz a statistik, mimo jiné poskytováním národním statistickým úřadům na jejich žádost institucionální a finanční podpory a umožnit jim tak reagovat na požadavky na data členěná podle pohlaví a věku, která pak mohou být národními vládami využita pro formulaci genderově senzitivních statistických ukazatelů sloužících pro monitorování a posouzení politik a programů, jakož i pro provádění pravidelných strategických průzkumů;
- b. Rozvíjet s plnou účastí všech zemí mezinárodní konsensus o ukazatelích a způsobech měření násilí vůči ženám a zvážit vybudování snadno přístupné databáze obsahující statistiky, právní předpisy, výcvikové moduly, dobré praktiky, získaná zkušenosti a jiné zdroje týkající se všech forem násilí na ženách, včetně migrujících pracovnic;
- c. Propagovat, zlepšovat, systemizovat a financovat sběr dat členěných podle pohlaví, věku a jiných vhodných faktorů, o zdraví a přístupu k zdravotním službám, včetně komplexních informací o dopadu HIV/AIDS na ženy v průběhu jejich životního cyklu a postupovat, pokud je to vhodné, v partnerství s relevantními institucemi;
- d. Odstranit genderově založené předsudky v biologickém, lékařském, klinickém a sociálním výzkumu, například při provádění dobrovolných klinických zkoušek týkajících se žen, s plným respektováním jejich lidských práv a v striktním souladu s mezinárodně akceptovanými právními, etickými, lékařskými, bezpečnostními a vědeckými standardy, a sbírat, analyzovat a dávat k dispozici příslušným institucím a konečným uživatelům genderově specifické informace o dávkování, vedlejších účincích a účinnosti léků, včetně prostředků antikoncepce, a metod, které chrání proti sexuálně přenosným infekcím.

93.

- a. Rozvíjet a podporovat kapacitu universit, národních výzkumných a výcvikových ústavů a jiných relevantních výzkumných ústavů, aby byly schopny provádět genderově zaměřený výzkum a politiku, která by informovala politické činitele a propagovala plné provádění Akční platformy a jejích následných kroků;
- b. Vypracovat program spolupráce Jih-Jih s cílem pomáhat při budování zabezpečení národních mechanismů na podporu žen, mimo jiné sdílením expertíz, zkušeností a znalostí o národních mechanismech na podporu žen,

o genderových otázkách a metodě genderového mainstreamingu a přístupech ke všem z 12 kritických oblastí Akční platformy;

- c. Podporovat vlády v jejich úsilí provádět akční programy a opatření na urychlení a plnou realizaci akční platformy, se stanovením termínů a měřitelných cílů a metod pro hodnocení, včetně posouzení účinků na obě pohlaví, s plnou účastí žen při měření a analýze dosaženého pokroku;
- d. Uspořádat vhodný sběr dat a výzkum týkající se domorodých žen, s jejich plnou účastí, s cílem posílit přístupné, kulturně a jazykově odpovídající politiky, programy a služby;
- e. Pokračovat ve výzkumu všech současných trendů, které by mohly způsobit vytváření nových genderových rozdílů, aby by poskytoval východisko pro politickou akci.

94.

- a. Přijmout opatření k vypracování genderově senzitivních programů zaměřených na pobídky pro podnikání žen a jejich soukromou iniciativu a pomáhat firmám vedeným ženami, aby se zapojily a měly prospěch, mimo jiné z mezinárodního obchodu, technologických inovací a investování;
- b. Respektovat, propagovat a realizovat principy obsažené v Deklaraci základních zásad a práv při práci Mezinárodní organizace práce a jejích následných činnostech a s plnou vážností posoudit možnost ratifikace a plného provádění úmluv Mezinárodní organizace práce, které jsou zvláště relevantní pro zajištění práv žen při práci;
- c. Povzbuzovat posilování stávajících a vznikajících institucí mikroúvěru a jejich kapacity, včetně pomoci podpory poskytnuté mezinárodními finančními institucemi, aby úvěry a navazující služby pro samostatnou podnikatelskou činnost a činnosti přinášející příjem byly k dispozici zvyšujícímu se počtu lidí žijících v chudobě, zejména ženám, a kde je to vhodné dále rozvíjet jiné instrumenty mikrofinancování;
- d. Znovu potvrdit závazek k genderově senzitivnímu rozvoji a podporovat roli žen v trvale udržitelných a ekologicky zdravých formách spotřeby a výroby a přístupech k řízení přírodních zdrojů;
- e. Přijmout opatření k zajištění, aby práce venkovských žen, které i nadále hrají nezastupitelnou roli ve vytváření jistoty výživy a dodávek potravin a jsou zapojeny do zemědělské výroby a v podnicích majících vztah k obdělávání půdy, rybolovu a řízení zdrojů a používajících domácí práci, zejména v neformálním sektoru, byla uznána a ohodnocena s cílem zvýšit ekonomickou jistotu a posílit postavení těchto žen, jejich přístup ke zdrojům a úvěrovým programům, službám a výhodám a k jejich kontrole.

95.

- a. Podněcovat a realizovat změny osnov výcvikových programů pro státní úředníky, aby zohledňovaly genderovou perspektivu;
- b. Posilovat a prosazovat programy na podporu účasti mladých žen a dívek v organizacích mládeže a vybízet k dialogu mladých lidí mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi a uvnitř těchto zemí;
- c. Podporovat národní úsilí směřující k poskytování formálních i neformálních vzdělávacích a poradenských programů pro ženy a dívky, které by jim umožnily získat znalosti, rozvíjet sebeúctu a dovednosti pro vedoucí postavení, poradenství a řešení konfliktů;

- d. Podniknout komplexní akce k poskytování výskytu v dovednostech ženám a dívkám na všech úrovních, s cílem vymýtit pomocí národního i mezinárodního úsilí chudobu, zejména feminizaci chudoby;
- e. S plnou a dobrovolnou účastí domorodých žen vypracovat a provádět výchovné a výcvikové programy respektující jejich historii, kulturu, spiritualitu, jazyk a aspirace a zajišťovat jejich přístup ke všem formám formálního a neformálního vzdělávání, včetně studia na vysokých školách;
- f. Nadále podporovat a posilovat národní, regionální a mezinárodní programy gramotnosti dospělých s mezinárodní účastí, aby se do roku 2015 dosáhlo 50% zlepšení v úrovni gramotnosti dospělých, zvláště žen, a rovného a spravedlivého přístupu k základnímu a pokračujícímu vzdělávání pro všechny dospělé;
- g. Nadále zkoumat procentní pokles v počtech dívek a chlapců nastupujících do škol a zvýšení jejich počtu v nedokončení školní docházky na školách prvního i druhého stupně, k němuž dochází v některých zemích, a s mezinárodní podporou navrhnout odpovídající národní programy k odstranění základních příčin a podporovat celoživotní učení žen a dívek s cílem zajistit dosažení relevantních mezinárodních cílů pro vzdělávání stanovených na relevantních mezinárodních konferencích;
- h. Zajistit rovné příležitosti ženám a dívkám v kulturních, rekreačních a sportovních činnostech, jakož i v účasti na atletických a tělovýchovných činnostech na národní, regionální a mezinárodní úrovni, například přístup k těmto činnostem, trénink, účast na soutěžích, při odměňování a udílení cen;
- i. Pokračovat ve vynakládání úsilí k prosazení respektu ke kulturní diverzitě a dialogu mezi civilizacemi a uvnitř civilizací způsobem, který přispívá k provádění Akční platformy a je zaměřen na posílení postavení žen a plnou realizaci všech lidských práv a základních svobod všech žen a dosahuje toho způsobem zaručujícím, že nebude narušena genderová rovnost a možnost žen plně využívat všech lidských práv;
- j. Provádět a podporovat pozitivní opatření zjednáující všem ženám, zejména domorodým ženám, rovný přístup k programům budování kapacity a výcvikovým programům, aby se zvýšila jejich účast na rozhodování ve všech oblastech a na všech úrovních.

96.

- a. Zvýšit spolupráci, politickou reakci a účinné provádění národních právních předpisů a jiných ochranných a preventivních opatření zaměřených na odstranění násilí vůči ženám a dívkám, zejména všech forem komerčního a sexuálního vykořisťování, jakož i ekonomického vykořisťování, včetně obchodu ženami a dětmi, vraždění novorozeneček, zločinů spáchaných pro urážku cti, zločinů spáchaných ve vášni, rasově motivovaných zločinů, únosů a prodeje dětí, násilí a zločinů ve spojitosti s děděním, ničivých útoků a škodlivých tradičních a zvykových praktik, včetně mrzačení ženských pohlavních orgánů, předčasných sňatků a sňatků z donucení;
- b. Zvýšit povědomí a znalost Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, který uznává, že znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, vynucené těhotenství a jiné formy sexuálního násilí představují válečné zločiny a za určitých definovaných okolností zločiny proti lidskosti, s cílem zamezit výskyt takových zločinů a přijmout opatření na podporu stíhání všech osob odpovědných za tyto trestné činy a vybudovat přístup obětem k nápravě;

rovněž zvýšit povědomí o rozsahu, ve kterém se těchto trestných činů používá jako válečného prostředku;

- c. Ve spolupráci se systémem Spojených národů, mimo jiné prostřednictvím regionální a mezinárodní spolupráce, poskytovat podporu nevládním organizacím, včetně organizací žen a skupin v komunitách, při úsilí o potírání všech forem násilí vůči ženám a dívkám, včetně programů na potírání rasového a etnicky podmíněného násilí vůči ženám a dívkám;
- d. Podle potřeby povzbuzovat a podporovat veřejné kampaně ke zvýšení povědomí veřejnosti o nepřijatelnosti a o sociálních nákladech spojených s násilím na ženách a podniknout preventivní aktivity k prosazení zdravých a vyvážených vztahů založených na genderové rovnosti.

97.

- a. Posílit spolupráci mezi státy původu, tranzitu a určení, aby se předcházelo, potlačovalo a trestalo obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi;
- b. Podporovat probíhající jednání o návrhu protokolu o předcházení, potlačování a trestání obchodování lidmi, zejména ženami a dětmi a doplnit návrh úmluvy Spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu;¹⁶⁾
- c. Pokud je to vhodné provádět a podporovat národní, regionální a mezinárodní strategie ke snížení nebezpečí žen a dívek včetně těch, které mají statut uprchlíka nebo ztratily domov, jakož i migrujících pracovníc, stát se obětí nezákonného obchodu; posílit národní zákonodárství další definicí trestného činu nezákonného obchodování ve všech jeho znacích, s příslušným zpřísněním trestů; schválit sociální a ekonomické politiky a programy, jakož i mezinárodní a povědomí zvyšující iniciativy, aby se zabránilo a potíralo obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi; soudně stíhat pachatele nezákonného obchodování; zavést opatření na podporu, pomoc a ochranu postižených osob v jejich zemích původu i v zemích určení; a usnadnit jejich návrat a reintegraci v jejich zemích původu.

98.

- a. Zlepšit znalost a povědomí o nápravných opatřeních, která jsou k dispozici proti porušování lidských práv žen;
- b. Prosazovat a chránit lidská práva všech migrujících žen a uplatnit politiky k uspokojení základních potřeb prokazatelně migrujících žen a, tam kde je to potřebné, zabývat se existujícími nerovnostmi mezi migrujícími muži a ženami, aby byla zajištěna genderová rovnost;
- c. Prosazovat respektování práv žen a mužů na svobodu myšlení, svědomí a náboženství; uznat ústřední roli, kterou hraje náboženství, spiritualita a víra v životech milionů mužů a žen.
- d. Pomocí médií a jinými prostředky vytvářet pobídky, aby se zvýšilo povědomí o škodlivých účincích některých tradičních nebo zvykových praktik poškozujících zdraví žen, z nichž některé zvyšují jejich zranitelnost vůči HIV/AIDS a jiným sexuálně přenosným nemocem, a intenzifikovat úsilí k odstranění takových praktik;
- e. Učinit nutná opatření na ochranu jednotlivců, skupin a orgánů společnosti, které jsou činné v propagaci a ochraně lidských práv žen;
- f. Pobízet členské státy, aby nadále zohledňovaly ve svých zprávách o plnění ratifikovaných smluv podávaných příslušným orgánům genderovou perspektivu a pobízet také tyto orgány, aby při plnění svého mandátu tuto perspektivu stále zohledňovaly, majíce při tom na zřeteli potřebu vyhnout se ve

své práci zbytečné duplicitě a překrývání; a dále pobízet mechanismy lidských práv, aby při své práci stále přihlížely ke genderové perspektivě;

- g. Podporovat inovativní programy posilující postavení starších žen s cílem zvýšit úsilí o potírání chudoby, jejich příspěvek k rozvoji a přístup k výhodám plynoucím z rozvoje.

99.

- a. Rozšiřovat komplexní vzdělávací programy o lidských právech, například a ve vhodných případech ve spolupráci s vzdělávacími institucemi a institucemi zabývajícími se lidskými právy, relevantními aktéry občanské společnosti, zejména nevládními organizacemi a spolupracujícími sítěmi médií, s cílem zajistit rozsáhlé rozšiřování informací o nástrojích pojednávajících o lidských právech, zejména těch, které se týkají lidských práv žen a dívek;
- b. Přijmout opatření, mimo jiné na podporu a posílení stávajících mechanismů, jimž bylo svěřeno soudní stíhání pachatelů porušování lidských práv žen a dívek a vyloučit jejich beztrestnost;
- c. Učinit opatření k odstranění případů porušování mezinárodního práva a Charty Spojených národů. Mnohá z těchto porušení mají negativní vliv na prosazování a ochranu lidských práv žen;
- d. Komplexně a soustavně se zabývat základními příčinami ozbrojených konfliktů, jakož i rozdíly v působení ozbrojených konfliktů na ženy a muže a přihlížet k těmto rozdílům v relevantních politikách a programech, aby se, mimo jiné, zvýšila ochrana civilních osob, zvláště žen a dětí;
- e. V rámci ozbrojených konfliktů zajistit propuštění rukojmí, zejména žen a dětí, včetně těch, které jsou poté uvězněni;
- f. Vypracovat a provádět politiky a programy zabývající se ochranou dětí, zejména dívek, při ozbrojených konfliktech a usilovat, aby byl zakázán jejich nucený nábor do armády a jejich využívání všemi aktéry a prosazovat a posilovat mechanismy pro jejich rehabilitaci a reintegraci s přihlédnutím ke konkrétním zkušenostem a potřebám dívek;
- g. Zlepšovat a posilovat kapacitu žen postižených situacemi ozbrojených konfliktů, včetně žen, které uprchly a ztratily domov, například jejich zapojením do návrhů a do řízení humanitárních činností, aby z těchto činností měly maximální prospěch stejně jako muži;
- h. Vybízet úřad Vysokého komisaře Spojených národů a další příslušné odborné organizace Spojených národů a jiné příslušné humanitární organizace a rovněž vlády, aby v rámci své pravomoci pokračovaly v poskytování odpovídající podpory zemím poskytujícím útočiště velkým počtům uprchlíků a přesídlencům, a podporovaly jejich úsilí o poskytnutí podpory a pomoci, a věnovaly při tom zvláštní pozornost potřebám žen a dětí, které byly nuceny uprchnout nebo byly nuceny přesídlit;
- i. Snažit se zajistit plnou a rovnou účast žen v prosazování míru, zejména plným prováděním Deklarace a akčního programu kultury míru;¹⁷⁾
- j. Poskytovat podporu a posilovat postavení žen, které hrají důležitou roli ve svých rodinách jako stabilizující faktor při konfliktech a v situacích po skončení konfliktu;
- k. Posílit úsilí o všeobecné a úplné odzbrojení v podmínkách striktní a účinné mezinárodní kontroly, založené na prioritách stanovených Spojenými národy v oblasti odzbrojení, aby takto uvolněné prostředky mohly být využity mezi jiným pro sociální a ekonomické programy, z nichž budou mít prospěch ženy a dívky;

- l. Zkoumat nové způsoby získávání nových veřejných a soukromých finančních zdrojů, mimo jiné cestou snížení přílišných vojenských výdajů, snížení obchodu se zbraněmi a investic do výroby zbraní a zbrojení, včetně globálních vojenských výdajů při vzetí v úvahu národních požadavků na bezpečnost, aby se tak otevřela cesta k možné alokaci dodatečných prostředků na sociální a ekonomický rozvoj, mimo jiné pro zlepšení postavení žen;
- m. Přijmout opatření k zajištění ochrany uprchlíků, zejména žen a dětí, pokud jde o jejich přístup k odpovídajícím a genderově senzitivním základním sociálním službám, včetně vzdělávání a zdravotní péče.

100.

- a. Spolupůsobit a spolupracovat s partnery v soukromém sektoru a mediálními sítěmi na národní i mezinárodní úrovni na prosazování rovného přístupu žen a mužů v roli výrobců i spotřebitelů, zejména v oblasti informačních a komunikačních technologií, včetně pomoci pobízení médií a informačního odvětví, aby v souladu se svobodou vyjadřování přijaly nebo vypracovaly další kodexy chování, profesionální směrnice a jiné nástroje pro samoregulaci k odstraňování stereotypů a prosazování vyváženého portréту žen a mužů;
- b. Vypracovat programy na podporu schopnosti žen vytvářet síťovou spolupráci, mít k ní přístup a propagovat ji, zejména využíváním nových informačních a komunikačních technologií, včetně pomoci přípravy, provádění a podpory programů na budování kapacit nevládních organizací žen v tomto směru;
- c. Plně využívat nových informačních technologií, včetně Internetu, ke zlepšení globálního sdílení informací, výzkumu, silných stránek, poučení získaných ze zkušeností žen, včetně "Herstories"¹⁸⁾ vztahujících se k dosahování genderové rovnosti, rozvoji a míru a studovat jiné role, které mohou tyto technologie sehrát k dosažení těchto cílů.

101.

- a. Přijmout účinná opatření k vyrovnání se s problémy globalizace, včetně pomoci zvýšené a účinné účasti rozvojových zemí v mezinárodních rozhodovacích procesech, aby se, mimo jiné, zajistila účinná účast žen, zejména žen z rozvojových zemí, na procesu makroekonomického rozhodování;
- b. S plnou a účinnou účastí žen přijmout opatření k zajištění nových přístupů k mezinárodní rozvojové spolupráci, založené na stabilitě, růstu a rovnosti při zvýšené a účinné účasti rozvojových zemí a jejich integraci do globalizující se světové ekonomiky se zaměřením na vymýcení chudoby a snížení genderově založených nerovností se zřetelem na celkový rámcový cíl dosáhnout trvale udržitelného rozvoje zaměřeného na lidi;
- c. Navrhovat a posilovat strategie zaměřené na vymýcení chudoby s plnou a účinnou účastí žen, které snižují feminizaci chudoby a zvyšují kapacitu žen a jejich schopnost vyrovnat se s negativními sociálními a ekonomickými důsledky globalizace;
- d. Intenzifikovat úsilí při provádění programů na odstranění chudoby a za účasti žen vyhodnocovat rozsah, v němž tyto programy mají důsledky na zlepšení postavení žen žijících v chudobě, pokud jde o jejich přístup ke kvalitnímu výcviku a vzdělávání, jakož i k péči o tělesné a duševní zdraví, k zaměstnání, základním sociálním službám, rovněž pokud jde o dědictví a přístup k půdě a jejímu využívání, bydlení, příjem, mikroúvěr a jiné finanční instrumenty a služby, a ve světle tohoto vyhodnocení provádět zlepšení těchto programů;

- e. Uvědomit si a uznat vzájemně se posilující vazby mezi genderovou rovností a odstraňováním chudoby, tam kde je to vhodné vypracovat a provádět, po konzultacích s občanskou společností, komplexní genderově senzitivní strategie boje s chudobou a zaměřené na sociální, strukturální a makroekonomické problémy;
- f. Vybízet, tam kde je to vhodné v partnerství se soukromými finančními institucemi, ke zřízení "úvěrových středisek" a jiných přístupných finančních služeb se zjednodušenými procedurami, které jsou specificky navrženy k uspokojování potřeb všech žen v oblasti spoření, poskytování úvěrů a pojištění;
- g. Podniknout komplexní akce zaměřené na poskytování kvalitního výcviku v dovednostech na všech úrovních pro ženy a dívky, na základě strategií vypracovaných s jejich plnou a účinnou účastí, za účelem dosažení dohodnutých cílů na cestě k potírání chudoby, zejména feminizace chudoby a se zapojením národního, regionálního a mezinárodního úsilí. Národní úsilí by mělo být doplněno posílenou regionální a mezinárodní spoluprací, aby se čelilo rizikům, překonávaly se výzvy a aby se zajistilo, že z příležitostí vytvářených globalizací budou mít prospěch ženy, zejména ženy z rozvojových zemí;
- h. S plnou a účinnou spoluprací žen a po konzultacích s občanskou společností, zejména nevládními organizacemi, zřizovat, tam kde je to vhodné a v dostatečném předstihu, fondy sociálního rozvoje, aby se zmírnily negativní účinky na ženy spojené s programy strukturálního přizpůsobení a liberalizací obchodu a snížilo se nepřiměřené břemeno, které nesou ženy žijící v chudobě;
- i. Identifikovat a provádět trvalá řešení zaměřená na rozvoj, která integrují genderovou perspektivu do problémů externího zadlužení a dluhové služby rozvojových zemí, včetně nejméně rozvinutých zemí, mezi jiným cestou prominutí dluhů, včetně opce zrušení dluhů typu ODA, s cílem pomoci těmto zemím financovat programy a projekty zaměřené na rozvoj, včetně programů na posílení postavení žen;
- j. Podpořit iniciativu z Kolína nad Rýnem na snížení dluhů, zejména cestou rychlé realizace iniciativy na oddlužení vysoce zadlužených chudých zemí; zajišťovat poskytnutí odpovídajících finančních prostředků pro provedení této iniciativy a provádět ustanovení, že ušetřené finanční prostředky by se měly použít na podporu programů potírajících chudobu, které přihlížejí k genderovou dimenzi;
- k. Prosazovat a urychlit provádění iniciativy 20/20, která integruje genderovou perspektivu k plnému prospěchu všech, zejména žen a dívek;
- l. Požadovat pokračující mezinárodní spolupráci, včetně znovu potvrzení úsilí o splnění v co nejkratší době ještě nedosaženého mezinárodně dohodnutého cíle věnovat 0,7% hrubého národního produktu vyspělých zemí na celkovou oficiální pomoc, a tím zvýšit tok zdrojů pro genderovou rovnost, rozvoj a mír;
- m. Usnadnit transfer odpovídajících technologií, zejména nových a moderních technologií, do rozvojových zemí a zemí s transformující se ekonomikou a pobízet mezinárodní komunitu k úsilí o odstranění překážek pro tento transfer, který je účinným prostředkem k doplnění národního úsilí o další a urychlené dosažení cílů genderové rovnosti, rozvoje a míru;
- n. Doporučit, aby přípravný výbor pro Shromáždění milénia vyvinul v kontextu genderového mainstreamingu uvnitř systému Spojených národů úsilí o integraci genderové perspektivy do všech aktivit a dokumentů vztahujících se ke shromáždění a sumitu milénia, včetně zvážení otázek vymýcení chudoby;

- o. Vytvářet vstřícné prostředí a navrhovat a provádět politiky prosazující a chránící využívání všech lidských práv - občanských, kulturních, ekonomických, politických a sociálních práv, včetně práva na rozvoj - a základních svobod, které by měly být součástí úsilí o dosažení genderové rovnosti, rozvoje a míru.

102.

- a. V souladu s národními právními předpisy vytvářet a posilovat vstřícné prostředí, které podporuje kapacitu nevládních organizací žen mobilizovat zdroje zajišťující trvalou udržitelnost jejich rozvojových aktivit;
- b. Povzbuzovat ustavení a posílení partnerství a spolupráce všech zainteresovaných složek mezinárodních a mezivládních organizací na všech úrovních, se zapojením relevantních aktérů občanské společnosti, včetně nevládních organizací, soukromého sektoru a odborových organizací, organizací žen a jiných nevládních organizací, komunikačních a mediálních systémů, na podporu cílů vytýčených 4. Světovou konferencí o ženách;
- c. Povzbuzovat partnerství a spolupráci mezi vládami, mezinárodními organizacemi, zejména mezinárodními finančními institucemi a multilaterálními organizacemi, institucemi soukromého sektoru a institucemi občanské společnosti, včetně nevládních organizací, zejména organizací žen a organizací v komunitách, na podporu iniciativ na vymýcení chudoby zaměřených na ženy a dívky;
- d. Uznat klíčovou roli žen, nevládních organizací, zejména organizací žen a organizací v komunitách, a podporovat je při provádění Agendy 21¹⁹⁾, cestou integrace genderové perspektivy do formulace, návrhů a provádění vhodných environmentálních mechanismů a mechanismů, programů a infrastruktur pro hospodaření se zdroji.

103.

- a. Prosazovat programy pro zdravé aktivní stárnutí, které posilují nezávislost, rovnost, účast a bezpečí starších žen a uspořádat genderově orientovaný výzkum a formulovat programy zaměřující se na jejich potřeby;
- b. Jako prioritní otázku, zejména v nejvíce postižených zemích a všude kde je to možné v partnerství s nevládními organizacemi, posílit osvětovou činnost, služby a mobilizační strategie se základnou v komunitách na ochranu žen všech věkových kategorií před HIV a jinými sexuálně přenosnými infekcemi, například vypracováním bezpečných, finančně dostupných, účinných a snadno přístupných metod, včetně takových metod jako jsou mikrobicidy a kondomy pro ženy, které ženám poskytují ochranu proti sexuálně přenosným infekcím a HIV/AIDS; podporovat dobrovolné a důvěrné testy na HIV a poradenství; prosazování odpovědného sexuálního chování, včetně abstinence a používání kondomů; a vývoj očkovacích látek, jednoduché nenákladné diagnostiky a léčení sexuálně přenosných nemocí jednorázovou dávkou;
- c. Poskytnout přístup k dostatečnému a finančně dostupnému léčení, monitorování a zdravotní péči všem lidem, zejména ženám a dívkám postiženým sexuálně přenosnými nemocemi nebo žijícími s život ohrožujícími nemocemi, včetně HIV/AIDS a s tím spojenými navazujícími nemocemi a nakažlivými nemocemi, jako je tuberkulóza. Poskytovat další služby, včetně vyhovujícího bydlení a sociální ochrany, včetně služeb v době těhotenství a kojení; pomáhat chlapcům a dívkám, kteří se stali sirotky v důsledku pandemie HIV/AIDS; a poskytovat genderově senzitivní systémy ženám

- a jiným rodinným příslušníkům, kteří jsou zapojeni do péče o osoby postižené závažnými onemocněními, včetně HIV/AIDS;
- d. podniknout účinná a urychlená opatření k mobilizaci mezinárodního a národního veřejného mínění pokud jde o účinky různých dimenzí světového drogového problému na ženy a dívky a zajistit, že k těmto účelům budou k dispozici postačující zdroje.
104. Vybízet k partnerství mezi vládami a nevládními organizacemi při provádění závazků přijatých na 4. Světové konferenci o ženách a na jiných světových konferencích a sumitech Spojených národů, s cílem prosazovat genderovou rovnost, rozvoj a mír v 21. století.

Poznámky pod čarou

- 1) Zpráva z 4. světové konference o ženách, Peking, 4-15. září 1995 (Publikace Spojených národů, č. E.96.IV.13), 1 rezoluce, příloha I.
- 2) Totéž, příloha II.
- 3) Zpráva ze Světové konference k přezkoumání a hodnocení výsledků dekády žen Spojených národů: rovnost, rozvoj a mír, Nairobi, 15-26.7.1985 (publikace Spojených národů, č. E.85.IV.10), kapitola I. sekce A.
- 4) Rezoluce Valného shromáždění 34/180, příloha.
- 5) Zpráva z 4. Světové konference o ženách, Peking 4.-15. září 1995 (Publikace Spojených národů, č. E. 96.IV.13), rezoluce 1, příloha 1.
- 6) Zpráva z 4. Světové konference o ženách, Peking 4.-15. září 1995 (Publikace Spojených národů, č. E. 96.IV.13), rezoluce 1, příloha 2.
- 7) Viz rezoluce Valného shromáždění S-21/2, příloha
- 8) Zpráva z Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, Káhira, 5-13. září 1994 (publikace Spojených národů, č. E.95.XIII.18). kapitola I, rezoluce 1, příloha.
- 9) A/CONF.183/9.
- 10) Rezoluce Valného shromáždění 34/180.
- 11) Rezoluce Valného shromáždění 54/4, příloha.
- 12) Rezoluce Valného shromáždění 54/263, příloha I.
- 13) Rezoluce Valného shromáždění 54/263, příloha II.
- 14) Viz Program Spojených národů pro životní prostředí, Úmluva o biologické diversitě (Středisko pro právo životního prostředí a institut programových aktivit), červen 1992.
- 15) Rezoluce Valného shromáždění 44/25, příloha

16)Viz rezoluce Spojených národů 54/126

17)Rezoluce Valného shromáždění 53/243

18)"Herstories" je široce používaný termín, jímž se označuje výklad historických i současných událostí ze zorného úhlu žen.

19)Zpráva Konference Spojených národů o životním prostředí a rozvoji, Rio de Janeiro, 3-14.6.1997, svazek 1, Rezoluce přijaté konferencí (Publikace Spojených národů č. E.93.1.8. a corrigenda), rezoluce č. 1, příloha II.